

ΕΡΜΗΝΕΥΣΩ ΟΥΝ ΑΥΤΟΙΣ ΑΛΒΑΝΙΣΤΙ;...

Εύρισκόμεθα, θεία συνάρασι, εις την περίφημον εποχήν της βασιλείας του μακαρίτου *Οθωνος, ελέω Θεού βασιλέως των *Ελλήνων. Μεταξύ των πρώτων έλικοκινήτων πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού, του Βασιλικού Ναυτικού, όπως άπεκαλείτο τότε, μέχρι και έπ' εσχάτων, συγκατελέγεται και ο *Ατμοδρόμων *Αμαλία*, ο οποίος κατά την μεταπολίτευσιν του 62 μετωνομάσθη *Ελλάς*. *Ητο λαμπρόν Εύλιον έλικοκίνητον σκάφος, με πλήρη επί πλέον Ιστιοφορίαν και έξαρτισμόν δρόμωνος, όπως εις τό έπίσημον ναυτικόν ονοματολόγιον άπεκαλούντο οί φρεγάτες, τά ώραία εκείνα Ιστιοφόρα σκάφη, άτινα τοσούτον ήρεσαν εις τόν λαόν τόν έλληνικόν, ο οποίος τόσον ήτο τότε θαλασσομανής, ώστε διά νά χαρακτηρίξη τις όμορφες κοπέλλες της εποχής εκείνης τις έλεγε, όμορφη σαν φεργάδα. *Επί του άτμοδρόμωνος *Αμαλία* έτοποθετούντο τότε, διτι ειχε τό έπιλεκτον εις προσωπικόν τό τότε Β. Ναυτικόν, διότι όντως, ο άτμοδρόμων άπετέλει τό αγάλισμα του ναυτικού μας και την Ιστορουμένην περίοδον κυβερνήτης του ειχε τοποθετηθή, ο έξοχος εκείνος άξιωματικός Λεωνίδας Παλάσκας, υιός του αγωνιστού Παλάσκα, του και φονευθέντος υπό του *Ανδρούτσου, κατά τους ώραίους έμφυλούς πολέμους, από τους οποίους δεν έχόρτασεν άκόμη ή έλληνική κακοδαιμονία. *Ο Παλάσκας ειχεν έργασθή επί σειράν έτών εις την σύνταξιν του έπισήμου ναυτικού όνοματολογίου, του θαυμαστού διά την ακριβολογίαν και πολυμάθειαν του συντάκτου του έργου τούτου, όπερ έσαι θά παραμένη ήμιν ως υπόδειγμα εύσυνειδήτου και θετικής έργασίας.

*Υπαρχος του άτμοδρόμωνος ειχε τοποθετηθή έτερος ζόρικος άξιωματικός, ο Βητσακτής ή Μπατσακτής, πρωρεύς δέ, ήτοι ναύκληρος αυτού, ήτο ένας σκύλος διάσημος, ο τότε αρχικελευστής, άρμένον Γεώργιος Πίπας, τόν όποιον ήμεις οί παλαιότεροι ητύχησαμεν και ειχομεν διδάσκαλον της Ναυτικής Τέχνης εις την Ιδιαν *Αμαλίαν*, όταν αυτή παροπλισθεΐσα ήτο ήγκυροβολημένη εις τόν λιμένα Πειραιώς, εις την γωνίαν της άκτης Τζελέπη και ήχρησιμοποιείτο ως Σχολή Ναυτικών Δοκιμών. Τό τερτέτο λοιπόν αυτό που άνέφερα άνωτέρω ήτο τό φόβητρον του πληρώματος. *Όλοι άκαμπτοι, κέρβερσι της πειθαρχίας, και της έργασίας, ένέπνεον σεβασμόν εις πάντα και τόν τρόπον εις τους χασομέρηδες. Μικρόν τετράστιχον στιχουργηθέν εις τά ύποστρώματα του πλοίου, διετηρήθη μέχρις ήμιν, διά νά χαρακτηρίση τί έντύπωσιν έκαμεν εις τους εύτυχείς της *Αμαλίας* τό άτεγκτον εκείνο τερτέτο:

*Καπετάνιος ο Μπατσακτής
*Υπαρχος ο Μπατσακτής
Κι' ο κύρ-Γεώργης ο Βίρα-Πάσας
Εταιρίαζανε κι' οί τρεις.

Τήν εποχήν εκείνην, τό όλον των έπιτελείων και πληρωμάτων των πολεμικών μας πλοίων, κατήγετο έκ των ναυτικών λεγομένων νήσων, ήτοι τάς *Υδραν, Σπέτσας και Ψαρά, έπειδή δέ οί κάτοικοι των δύο πρώτων ήσαν ως επί τό πλείστον αλβανόφωνοι, ή έντός των πλοίων κυριαρχούσα γλώσσα ήτο ή αλβανική. *Επί τη βάσει της προαναφερθείσης έργασίας του Παλάσκα, συνέστη μία έπιτροπή εις ήν έλαβον μέρος και οί: πωτάρχης Α. Κουμιάδς, άλλος σπουδαίος άξιωματικός της εποχής εκείνης, και ο διάσημος έλληνιστής καθηγητής του Πανεπιστημίου Φιλίππος *Ιωάννου, οίτινες συνέταξαν τό σήμεραν Ισχύον έπίσημον ναυτικόν ονοματολόγιον, όπερ έτέθη έν Ισχύει τώ 1858. Διά τό περίεργον και του γλωσσικού ύφους θά άντιγράψω έδω δύο έπίσημα έγγραφα σχετικά:

*Οθων, ελέω Θεού, Βασιλεύς της *Ελλάδος: *Επί τη προτάσει του ήμετέρου επί των Ναυτικών *Υπουργού άποφασίσαιμεν και διατάσσομεν. Παραδεχόμεθα τό Ναυτικόν *Ονοματολόγιον, τό συνταχθέν υπό της *Επιτροπής, της συσταθείσης διά του από 19 *Ιουνίου 1856 *Ημετέρου Διατάγματος και διατάσσομεν νά βληθή εις ένέργειαν. *Ο *Ημέτερος επί των Ναυτικών *Υπουργός θά ει εκτελέσει τό παρόν διάταγμα. *Εν *Αθήναις, τή 1 *Οκτωβρίου 1858. *Εν όνόματι του Βασιλέως, *Η Βασιλίσσα *Αμαλία*.

Τό έτερον των μνημονευομένων έγγραφων έχει ούτω:

*Αρ. Πρωτ. 4037. Τό επί των Ναυτικών *Υπουργείον: Προς άπάσας τάς Ναυτικές *Αρχάς. Συσταίνοντες εις την μελέτην των τό συνημένων Ναυτικών *Ονοματολογίων, συνταχθέν υπό των Πλωταρχών Α. Παλάσκα και Α. Κουμιάδς και του καθηγητού του Πανεπιστημίου Φιλίππου *Ιωάννου, έγκριθέν δέ και παραδεχθέν Ινα βληθή εις ένέργειαν διά Β. Διατάγματος της 1 *Οκτωβρίου έ. έ. παραγγέλλομεν νά μεταφράσθη τό έξις έν τοις έπίσημοις έγγραφοις τους έν αυτό καταχωρημένους *Ελληνικούς όρους αντί των κοινοβαρβαρικών και των άχρι τοΰδε εσφαλμένως εισαχθέντων *Ελληνικών. Οί κυβερνήται των βασιλικών πλοίων θέλουν προσπαθήσει μάλιστα νά εισάξωσι τάς έλληνικάς ταύτας όνομασίας και φράσεις, άπαιτούντες την χρήσιν των από των έπιτεταγμένων αυτοίς *Αξιωματικών και Δοκιμών, εις την συγγραφήν του *Ημερολογίου, εις την έκφώνησιν των κελευσμάτων και εις ατάς τάς προφοράς έν τη ύπηρεσίā σχέσεις των. Τό Διευθυντήριον του Βασιλικού Ναυτάθρου, ως συγκεντρώνον άπασαν του όλικού την διαχειρίσιν θέλει φροντίσει περί της άκριβούς εφαρμογής των νέων όνομάτων εις τά ποικίλα ναυτικά σκεύη και εισάξει βαθμίδον την μεταρρύθμισιν ταύτην, εις τά βιβλία και τάς αίτήσεις ύλικών. Πεισθώμεν δέ διτι άπαντες οί άξιωματικοί του Β. Ναυτικού συναισθανόμενοι τό καλόν και όφελιμον δημοφύρου τίνος και νηυσίας *Ελληνικής όνοματοθεσίας, θέλουν συντελέσει πρόθυμοι εις τό νά καταστήσωσιν αυτήν δημόδη και εις ατάς τάς τελευταίας τάξεις των ναυτών. *Αθήναι 18 Νοεμβρίου 1858. *Ο *Υπουργός *Αθ. Α. Μισούλης*.

Και ταύτα μόν έλεγον αί έπίσημοι διαταγαί. *Αλλ' άλλαι μόν βουλαί ανθρώπων, άλλα δέ θεός κελεύει. Θεός δέ εις την περίπτωσιν αυτήν ήτο τό κατώτερον προσωπικόν των πληρωμάτων του Β. Στόλου, τζώρηδες, άρβανίτες χοντροκέφαλοι, εις τήν κόκκιν των όπλοϊων ήτο αδύνατον νά χωρέσουν οί νέοι αυτοί λογιωτατισμοί, άφ' ου και μέχρι σήμεραν δεν κατορθώσαμεν νά επιβάλωμεν άκόμη τελείως τό έπίσημον Ν. ονοματολόγιον του μακαρίτου Παλάσκα. *Ακούτε π.χ. νά λέγουν *Ανέστης και πρέπει νά καταλάβετε διτι αυτοί έννοούν τόν *Ανέστην, ένα από τά πολλά σχοινιά της έξαρτίας του πλοίου ή Στιθιούρχος γι' αυτούς εινε ο Στιθιούχος, άλλο σχοινί χρησιμοποιούμενον διά την πύξιν των Ιστιών, ο *Εκφορός λέγεται *Εμοφρας, ίσως διά νά δείξουν διτι ή άποστρόφή των προς τους γνωστούς άντιπαθείς εις τους φορολογουμένους *Ελληνας οικονομικούς υπαλλήλους, δεν εινε μικροτέρα της προς τό έπίσημον Ν. ονοματολόγιον. *Ο ύπαρχος του πλοίου λέγεται *Επαρχος, διότι εις τό *Υδρεα τόν παλιό καιρό άκουγαν συχνά νά γίνεται λόγος περί του *Επάρχου ως περί σπουδαίας τοπικής προσωπικότητας, αναλόγου της του ύπάρχου ένδου, ο Κέλης, δηλαδή ή έλαφρά και ταχεία λέμβος του κυβερνήτου καλείται Γκέλης, ίσως έκ της *Αλβανικής, ένθα ή λέξις αυτή σημαίνει τόν πετεινόν, ο Πτυχιούχος ναύτης, δηλαδή λαβών πτυχίον ειδικότητός τινος καλείται Πετυχιούχος, και ούτω καθέξής.

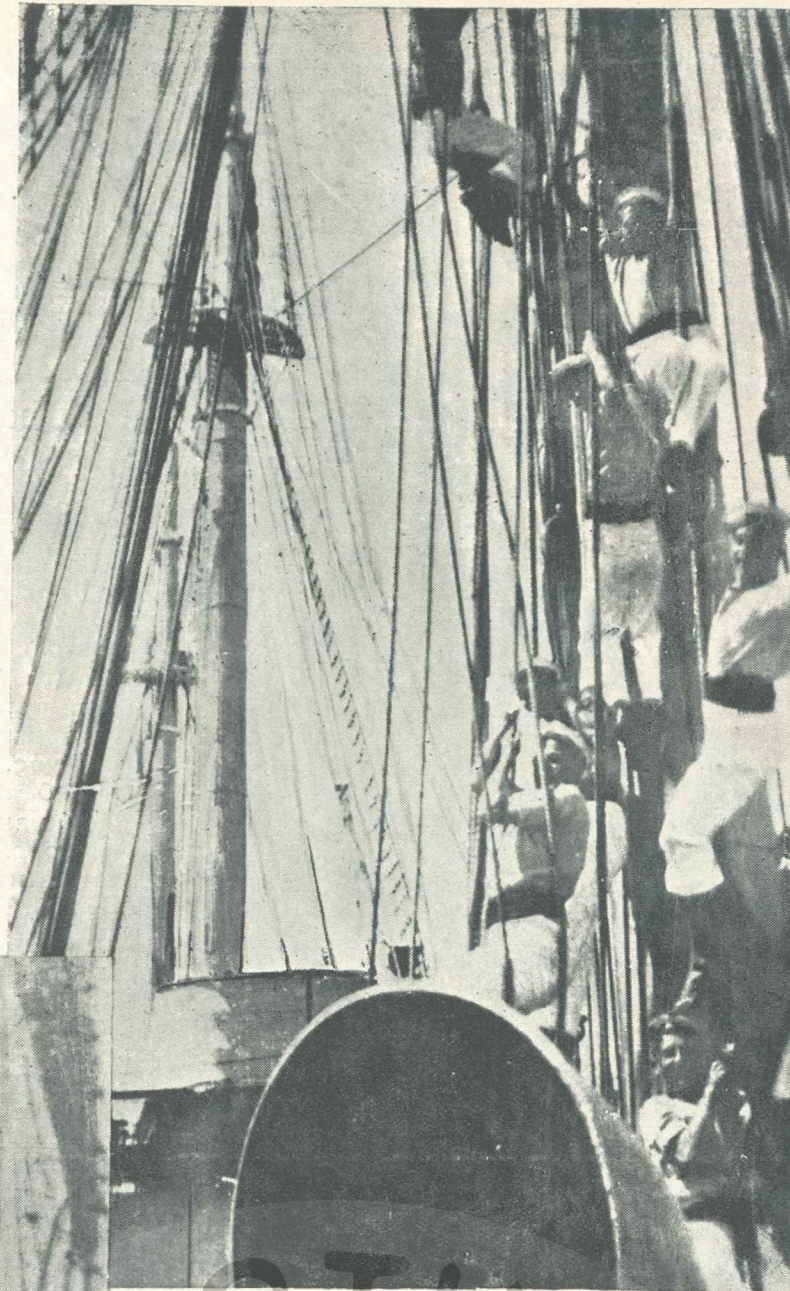
*Εκεί, όμως, όπου τό Ναυτικόν *Ονοματολόγιον δολοφονείται διττώς, εινε από της εποχής καθ' ήν ο ναυτικός πληθυσμός της χώρας μας, μη επαρκούσης της τότε έμπορικης μας ναυτίας νά τόν άπορροφήση, έναυτολογείτο εις ένα πλοία, κατά προτίμησιν τά *Αγγλικά, όποτε οί άνθρωποι αυτοί ως Ναυτικόν *Ονοματολόγιον έμάθανον τό *Αγγλικόν, παραμορφούμενον όμως διά νά ταιριάζη εις την έλληνικήν μέθοδον της συναρμολογήσεως των λέξεων και της ήχητικής αυτών. Οί όπηρες π.χ. δηλαδή οί σκοποί του πλοίου ταξιδεύοντες λέγονται λουκάου, έκ του άγγλικού λούκ-άουτ, ο άτμός λέγεται στήμη, από τό άγγλικόν στήμ, όταν διατάσσεται από την γέφυραν νά εινε έτοιμη ή μηχανή, οί *Αγγλοι εις τους τηλεγράφους των γραφών την φράσιν σταντ μπάυ και διά τους Ρωμηούς τό σταντ περ σημαίνει—είμαι έτοιμος, έπίσης οί *Αγγλοι βάζουφ Φάτρ άπ εις τά καζάνια, δηλαδή δυνατές φωτιές, όταν πρόκειται νά πλεύσουν όλοταχώς, αυτό έμεις τό λέμε φάερον, και σταντ άς έως έδω διότι κοντεύω νά συγγράψω όλο τό Ναυτικό μας *Ονοματολόγιον. *Από τόν πύργον της νεωτέρας αυτής Βαβέλ άνέλθοι νά εκκαθάρισθ τό έδαφος ή έπιμονή του μακαρίτου Παλάσκα, κυβερνήτου του Β. *Ατμοδρόμωνος *Αμαλία* κατά την Ιστορουμένην

περίοδον. Και με την συνηθισμένην του έμβρίθειαν, ύπομονήν και έπιμονήν, άφ' ου συνέγραψε τό Ναυτικόν *Ονοματολόγιον, ήρχισε την προπαγάνδαν του ύπέρ της παραδοχής του, διά διδασκαλίας και πρακτικής του εφαρμογής.

*Αφ' ου έξήντησε τό θέμα εις θεωρίαν έν όρω εις τους ύπαξιωματικούς και τά πληρώματα, όταν ένόμισεν έπιστάντα τόν κατάλληλον καιρόν, άπεφάσισε νά βγίη έν πλώ, διά νά δοκιμάση εις πραγματικούς χειρισμούς, του πλοίου πλέοντος υπό τά Ιστία, και την Ικανότητα του νέου του ονοματολογίου και του πληρώματός του την άριότητα.

*Η *Αμαλία* έπλεε πάσιν Ιστίοις εις τόν Σαρωνικόν με λαμπρόν βόρειον άνεμον, έλισσομένη και άναστρέφουσα εις μίαν από τάς θεοπεσίας εκείνας χειμερινάς ήλιολούστους ήμέρας, κατά τάς όποιās ήμεις οί ναυτικοί απολαμβάνομεν περισσότερον από κάθε άλλον τό θεϊόν δράμα του *Ελληνικού φωτός και χρώματος. *Επί της γεφύρας ο Παλάσκας παρήγγειλεν εις άπαντας, διτι οί χειρισμοί θά γίνωσι με τό νέον έπίσημον ονοματολόγιον και έπρεπε νά *Εχώσιν όλοι έντεταμένην την προσοχήν.

*Έδωκε τό πρώτον παράγγελμα προς άναστροφήν του πλοίου. *Όλοι έθυμήθηκαν διτι τό—έτοιμος εις άναστροφήν—αυτό θά εσήμαινεν εκείνο που έως τότε έκαμναν όταν τους παρήγγελλαν—δρτα λά μπάντα. Δεύτερον παράγγελμα ήτο τό—*Αγε δή—τό όποιον σύμφωνα με τόν κανονισμόν έξεφωείτο όταν έπρόκειτο νά εκτελεσθούν πολλοί σύγχρονοι ή έν διαδοχή κινήσεις. Αυτό τό—*Αγε δή—άν και τους τό ειχαν πολλές φορές έξηγήσει, δεν μπορούσε νά χωρέση εις την κεφαλα των ναυτών μας. *Επρεπε συνεπώς νά αναλυθή εις τό πλήρωμα τί εσήμαινε, δηλαδή νά δοθούν λεπτομερή παραγγέλματα επί των εκτελεστέων κινήσεων. *Αρχισε λοιπόν από την γέφυραν νά έπεξηγήται τό—*Αγε δή—λεπτομερώς ως έξης: *Αρτέμονας έα! Κάτω τόν οϊακα! Τήν κέρκον αντίβαλε. *Εκαστον έκ των έπεξηγηματικών (!) τούτων παραγγεμάτων άφεώρα όρισμένην όμάδα άνδρών του πληρώματος, ήτις θά έπρεπε νά εκτελέση την έν λεπτομερεία διατασσομένην κίνησιν. Τήν ζάλην που προέκάλεσε εις τάς ναυτικές εκείνας κόκας τό—*Αγε δή—έπέτεινεν ο όρμαθός εκείνων των έπεξηγηματικών παραγγεμάτων, άτινα έπηκολούθησαν τό—*Αγε δή. Δειλά-δειλά έκαστος άπονεινόμενος εις τόν

παραστάτην του, ήρχιζε νά έρωτά, όπως πληροφορηθή περί του πρακτέου.

—Τσε θότ ρέι, τί λέεις!

*Αλλ' ο κέρβερσι Παλάσκας Ισάμενος επί της γεφύρας έπέβαλλε γενικήν σιγήν, άπαιτών τελείως άφωνον την εκτέλεσιν των διατασσομένων, άτινα ούδεις των εκτελεστών ήδύνατο νά έννοήση. Μη νομίζετε δέ διτι εινε τόσον εύκολον πράγμα νά ένθυμηται τις άπο στήθους δια τά παραγγέλματα, όλων των επί Ιστιοπλοούντος πλοίου εκτελουμένων χειρισμών και κινήσεων. Πόσες φορές δεν έγράφαμεν εις μικρά σημειωματαρία, τί παραγγέλματα έπρεπε νά εκφωνήσωμεν από την γέφυραν, διά νά εκτελεσθούν οί χειρισμοί που θά μάς διάτασεν ο Κυβερνήτης! Πόσες φορές δεν έγέγοντο λάθη, παραγγέλματα δέ που έπρεπε νά εκφωνηθούν κατά διαδοχήν, δηλαδή τό δεύτερον άφ' ής εκτελεσθή τό πρώτον, τό τρίτον όταν συμπληρωθή ή κίνησις του δευτέρου και ούτω καθέξής, έξεφωνούντο έν συνεχεία, διά νά ανακαγγάσουν από χαράν διά την γκάφαν μας οί άκούοντες μη της ύπηρεσίας συνάδελφοί μας! *Ενθυσούμαι άκόμη πώς ή γαλαρία των άκουόντων συναδέλφων υπεδέχθη όρμαθόν παραγγεμάτων που ο συνάδελφός μου Χρόσος έξεφώνει στεντορεία τη φωνή διά νά χειρίσθ τό πλοϊον προς άναστροφήν, διότι ο άθεόφοβος άρχισεν από την άρχήν και έπήγεν άπνευστί έως τό τέλος!

—Αλώρησι! Κατάκλισις! *Αλλαγή φύλακής Χρόσος, του έφώναξαν και... Καλή νύχτα.

*Ο Παλάσκας, λοιπόν, διά νά επανέλθωμεν εις τό θέμα μας, άδημονών παρηκολούθει από της γεφύρας και δεν ήτο διόλου εύχαριστήμενος, από την πρώτην εφαρμογήν έν τη πράξει του νέου *Ονοματολογίου. *Ο ύπαρχος επί του προστέγου, βλέπων διτι ή *Αμαλία* εκινδύνευε νά μεταβληθή, λόγω της μη κατανοήσεως των διδομένων παραγγεμάτων, εις νεώτερον πύργον Βαβέλ, έσωσε την κατάστασην διά της κατωτέρω έρωτήσεως, την όποιαν άπηύθυνεν εις τόν Κυβερνήτην του και ήτις έκτοτε έμεινε όνομαστή, διότι έξεφωνήθη επί πλέον εις άπταιστον καθαρεύουσαν.

*Σύγχυσις γλωσσών και Ιδεών. *Ερμηνεύσω ούν αυτοίς *Αλβανιστί: *Όπερ και έγένητο και έσώθη ή κατάστασης τότε.

ΠΡΩΤΕΣΙΑΔΟΣ

Ιστορία τῶν Ἰπποδρομιῶν

Κάθε Κυριακή ὁ Φαληρικὸς ἱππόδρομος συγκεντρώνει πολ-
λὲς χιλιάδες κόσμου, ποὺ κατεβαίνει στὸ Δέλτα γιὰ νὰ δοκι-
μάσῃ τὴν τύχη του καὶ γιὰ νὰ διασκεδάσῃ. Ὁ καθένας ἔχει τὰ
προγνώστικά του, τὸ σύστημά του καὶ τὶς προτιμήσεις του. Ἐ-
λάχιστοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ θεωροῦν τὶς ἱπποδρομίες σὰν
θεωροῦν ἕνα μέσο γιὰ νὰ κάνουν τὴν τύχη τους καὶ γι' αὐτὸ πον-
τάρουν στ' ἄλογα μὲ τὴν ἴδια μανία τοῦ χαρτοπαίκτη. Φυσικά,
τάρουν σὲν ἄλλα μὲ τὴν ἴδια μανία τοῦ χαρτοπαίκτη. Φυσικά,
πολὺ συχνά, ἔχουν τὶς ἀπογοητεύσεις τους κι' ἀκόμη πιὸ συχνά
αὐτὴ ἡ ὁμορφὴ διασκέδασι δὲν ἀργεῖ νὰ μεταβληθῇ γι' αὐτοὺς
σὲ πραγματικὸ μαρτύριο. Μὰ πῶς γίνεται τὸ εὐγενικὸ αὐτὸ σπῶρ
νὰ μεταβάλλεται σὲ μαρτύριο; Αὐτὸ ἴσως νὰ ὀφείλεται στὸ γε-
γονός, πῶς στὴ χώρα μας ποτὲ δὲν ἀγαπήθηκε τ' ἄλογο ὅσο
τοῦ ἀξίζει. Στὰ κράτη, ὅμως, ποὺ ἔχει ἀναπτυχθεῖ ὑπερβολικά
ἡ γεωργία, τ' ἄλογο ἐκτιμᾶται ὅπως τὸ καλλίτερο ζῶο τῆς ὁικονο-
μίας. Στὴν Οὐγγαρία, παραδειγματικῶς χάριν, τὴν κατ' ἐξοχὴν
ἱπποτρόφο χώρα, οἱ ἄνθρωποι ὀρκίζονται πρῶτα στὴ ζωὴ τοῦ
ἀλόγου τους κι' ἔπειτα στὴ ζωὴ τῆς γυναίκας τους. Στὴν
Ἀραβία ἐπίσης ἡ μεγαλειότερη δυστυχία γιὰ ἕναν Ἰσλαμικὸν
εἶναι ν' ἀρρωστήσῃ τ' ἄλογό του. Ὅσο γιὰ τὴν Ἑλλάδα,
μόλις δῶ καὶ λίγα χρόνια ἄρχισε νὰ κινῆται τὸ ἐνδιαφέ-
ρον τοῦ κόσμου γιὰ τ' ἄλογα. Μέχρι τοῦ 1900
οἱ... ἡρωϊκοὶ καρροτισιέρηδες τὰ σκότωναν χα-
ρὶς νὰ τιμωροῦνται στοὺς δρόμους κι' ἦταν ἕνα
πολὺ συνηθισμένον θέαμα κοντὰ στοὺς σταθ-
μοὺς τῶν τυμπανιστῶν πτόμα ἐνὸς δυστυχισμέ-
νου ἀλόγου. Ἡ Ἱδρυσι τοῦ ἱπποδρόμου, ποὺ
ἔγινε τὸ 1924 διὰ βασιλικὸν διατάγματός κι'
ἡ εὐδόκιμη λειτουργία του μέχρι σήμερα κα-
τάρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἕναν ἀρκετὰ με-
γάλον ἀριθμὸ φιλιππων καὶ νὰ κἀν καὶ
τοὺς Ἑλληνες ν' ἀγαπήσουν τ' ἄλογα.

Πρὶν νὰ σὰς μιλήσουμε, ὅμως, γιὰ τὶς
κοῦρσες στὴ χώρα μας ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ

σὰς ἀφηγηθῶμε μὲ λίγα λόγια τὴν ἱστορία τῶν ἱππο-
δρομιῶν. Αὐτὸ τὸ σπῶρ φάνηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὴν
Ἀγγλία. Οἱ διάφοροι λόρδοι «ἔτρεχαν» τ' ἄλογά τους,
στοιχημάτιζαν σ' αὐτά, κι' ὁ νικητὴς ἔπαιρνε ὡς ἔπαθλο
τ' ἄλογο τοῦ συναγωνιστοῦ του! Ἡ πρώτη ἱπποδρομία
ἔγινε τὸ 1154 ἐπὶ Ἑρρίκου II καὶ στὴν ὁποία ἔλαβαν μέ-
ρος ἐπίλεκτα μέλη τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας. Μέχρι,
ὅμως, τοῦ 1610 ἡ «κοῦρσες» δὲν εἶχαν ὁργανωθῇ καὶ δὲν
ὑπῆρχε ἀκόμη ὁ περίφημος Κῶδιξ τῶν ἱπποδρομιῶν, ποὺ
ρυθμίζει σήμερα τὴ λειτουργία τους. Ἡ Ἱδρυσι, ὅμως,
τοῦ ἀγγλικοῦ «Τζόκευ κλάμπ» κι' ἡ σύνταξι ἀπ' αὐτὸ
τοῦ ἱπποδρομικοῦ κώδικος κανόνισε πιά ὀριστικὰ ὅλα
τὰ ἱπποδρομικὰ ζητήματα καὶ συνέτεινε στὴν ἀλματώδη
ἀνάπτυξι τῶν ἱπποδρομιῶν. Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ, δηλαδὴ
μέχρι τοῦ 1720, ἡ «κοῦρσες» γινόντουσαν στὸ ἱπποδρό-
μιον τῶν κτημάτων τοῦ βασιλέως παρὰ τὸ Κρόυντον. Τὸ
1720 ἔγιναν ἡ πρῶτες «κοῦρσες» στὸν ἱππόδρομο τοῦ
Νιού Μάρκετ καὶ τὸ 1765, στὸν ἱππόδρομο τοῦ Ἐπσον,
ἔγινε τὸ πρῶτο μεγάλο «γκράν-πρί» τοῦ Ντέρμπυ.

Στὴ Γαλλία ἡ πρῶτες «κοῦρσες» ἔγιναν τὸ 1776 καὶ
τὸ 1857 στὸ Λονδὸν ἔγινε τὸ πρῶτο «γκράν-πρί» τῶν
Παρισίων, τοῦ ὁποιοῦ τὸ ποσὸν ἀνῆρχετο σ' ἑξὶ χιλιάδες
φράγκα. Σήμερα αὐτὸ τὸ «γκράν-πρί», ποὺ γίνεται πάντα
τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ἰουνίου, φτάνει στὸ ποσὸν
τῶν ὀκτακοσίων χιλιάδων φράγκων. Ὅσο γιὰ τὸ περί-
φημον ἔπαθλο τοῦ Χέντλεϋ Ντόργκαν, κόμητος τοῦ Ντέρ-
μπυ, ἦταν τρεῖς χιλιάδες λίρες. Μὰ κι' αὐτὸ σήμερα
μ' ὅλες τὶς συμμετοχὰς τῶν διαφόρων ἀλόγων φτάνει στὸ
ποσὸ τῶν δέκα περίπου χιλιάδων λιρῶν. Τὸ «γκράν-πρί»
τοῦ Ντέρμπυ γίνεται κάθε χρόνο τὴν πρώτη Τετάρτη ποὺ
ἀκολουθεῖ τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Ἰουνίου κι' ἀποτελεῖ
τὸ μεγαλειότερο κοσμικὸ γεγονός τοῦ χρόνου καὶ κρίνει
τὴν τύχη τῶν ἀλόγων καὶ τὴν μυθώδη ἀξία τους.

Ἀλλὰ πῶς λειτουργοῦν ἡ ἱπποδρομίες; Πῶς γυμνά-
ζονται τ' ἄλογα ποὺ λαμβάνουν μέρος σ' αὐτὲς καὶ τί
εἶδους ἄλογα εἶναι τὰ «φαβορί» τῶν διαφόρων ἱπποδρό-
μων; Ὁ κ. Γεώργιος Θεοδωράκης, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτε-
ρους γνώστας τῆς διεθνοῦς ἱππικῆς κινήσεως καὶ παρά-
γων τῆς Ἑταιρίας τῶν ἱπποδρομιῶν, μᾶς δίνει πρόθυμα
κάθε σχετικὴ πληροφορία.

—Υπάρχουν, μᾶς λέγει τριῶν εἰδῶν ἱπποδρομίες:
ὁμαλαί, μετ' ἐμποδίων καὶ ἱπποδρομίες τροχασμοῦ.

Δυστυχῶς ὁ χώρος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μιλήσουμε
γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς ἱπποδρομίες καὶ τοὺς περίφημους ἱπ-
ποδρόμους τῆς. Θ' ἀρκεσθῶμε νὰ σὰς δώσουμε μιὰ ἰδέα
τῶν κλασσικῶν ἱπποδρομιῶν καὶ νὰ σὰς ἀναφέρουμε
τοὺς μεγαλειότερους ἱπποδρόμους, οἱ ὁποῖοι συντείνουν
στὴν ἱππικὴ κίνησι καὶ στὴν ἀνάπτυξι τῆς ἱπποπαραγω-
γῆς. Στὴν Ἀγγλία, αὐτοὶ οἱ ἱππόδρομοι εἶναι τοῦ Νιού
Μάρκετ, τοῦ Ἐπσον, ποὺ γίνεται τὸ «γκράν πρί» τοῦ
Ντέρμπυ κι' ὁ περίφημος κι' ὁ πιὸ ἀριστοκρατικὸς ἱππό-

δρομος τοῦ Ἀσκοτ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ βασι-
λέως τῆς Ἀγγλίας. Στὴ Γαλλία εἶναι ὁ ἱππόδρομος τοῦ
Λονσάν, ἰδιοκτησία τοῦ παρισινοῦ «Τζόκευ κλάμπ».

Στὶς κλασσικὲς, λοιπόν, ἱπποδρομίες λαμβάνουν μέ-
ρος καθαρῶς ἀραβικὰ καὶ ἀγγλικά ἄλογα τῶν ὁποίων
ἡ γενεαλογία ἔχει ἐξετασθῇ μὲ μεγάλη προσοχή. Ἐνα
ἄλογο ράτσας μοιάζει σὰν ἕναν αὐστηρὸ εὐγενὴ ὁ ὁποῖος
προσέχει νὰ διατηρῇ πάντα τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς
του. Ὅλα τὰ «φαβορί» τῶν μεγάλων ἱπποδρόμων προέρ-
χονται ἀπὸ τέσσαρες μεγάλους ἀραβες ἐπιβήτορας ποὺ
εἶναι οἱ γενάρχη τους. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, ὁ «Ντάρλεϋ
ἀράμπιαν» εἶναι πρόγονος τοῦ περιφήμου «Ἐκλήπς», ὁ
ὁποῖος ἀποκαλεῖται ἀλογο-φαινόμενο, γιατί νικάει πάντα
σ' ὅλες τὶς «κοῦρσες» καὶ μ' ὅλα τὰ βάρη. Εἶναι ἕνα ἀπὸ
τὰ περιφημότερα «φαβορί» τοῦ ἱπποδρόμου. Κάθε νικη-
τὴς τοῦ Ντέρμπυ θεωρεῖται πάντα καὶ καλὸς ἐπιβήτωρ
γι' αὐτὸ οἱ διάφοροι ἰδιοκτῆται τῶν σταύλων πληρώνουν
πανάκριβα τὶς διασταυρώσεις του. Καμμιά φορὰ, ὅμως,
ἀπ' αὐτὲς τὶς διασταυρώσεις βγαίνουν ἄλογα τελείως
ἄχρηστα. Συνήθως οἱ νικηταὶ τοῦ Ντέρμπυ γιὰ κάθε ἐπι-
βίβασι παίρνουν ἀπὸ τετρακόσιες λίρες! Πασίγνωστοι
σήμερα ἐπιβήτορες εἶναι οἱ ἀγγλοὶ νικηταὶ τοῦ Ντέρμπυ
«Σολάριο» καὶ «Τετρατίμα», οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ διαγωνί-
σουν τὴν ράτσα τους πληρώνονται πεντακόσιες λίρες γιὰ
κάθε φορὰ ποὺ θὰ τοὺς βάλλουν νὰ... κατακτήσουν μιὰ
φοράδα! Ὅταν τώρα ἀπ' αὐτὴ τὴ διασταύρωσι γεννηθῇ
ἕνας πῶλος ἀρχίζουν τὰ βάσανα τοῦ ἰδιοκτητοῦ τῶν
σταύλων καὶ τοῦ προπονητοῦ. Ἡ ἀνάπτυξι ἐνὸς ἀπογό-
νου ἐνὸς διασήμου «φαβορί» χρειάζεται μεγάλη προσοχή
κι' ἐπίβλεψι. Ὁ καθένας τρῶει εἰδικὴ τροφή, ἀνατρέφεται
σύμφωνα μὲ τὶς συνήθειες τῆς ράτσας τοῦ καὶ γυμνάζε-
ται μὲ τὴν μεγαλειότερη φροντίδα. Ἐτσι, ὅταν φτάσῃ σὲ
ἡλικία ἐνὸς χρόνου, μπορεῖ νὰ πουληθῇ καὶ ν' ἀρχίσῃ
κι' αὐτὸ νὰ προπονεῖται γιὰ νὰ θριαμβεύσῃ στὸν ἱππό-
δρομο. Ἡ τιμὴ ἐνὸς «γέρλιν», ἐνὸς τέτοιου δηλαδὴ ἀλό-
γου, κανονίζεται πάντα σύμφωνα μὲ τὴ γενεαλογία του.
Υπάρχουν «γέρλιν» ποὺ πουλοῦνται δεκαπέντε χιλιάδες
λίρες! Ἀλλὰ φτάνουν στὶς ἑξακόσιες χιλιάδες φράγκα
καὶ περισσότερο. Καθὼς μᾶς διηγῆθηκε ὁ κ. Θεοδωράκης,
στὸν ἱππόδρομό μας ὑπάρχει ἕνα ἄλογο, ἡ «Ἀτλαντίς»,
τὸ ὁποῖο εἶναι ἀπόγονος τοῦ «Κόλμποῦ» τοῦ νικητοῦ τοῦ
Ντέρμπυ τοῦ 1927. Γιὰ τὴν γέννησί του πληρώθηκαν στὸν
ἰδιοκτῆτὴ τοῦ «Κόλμποῦ» τετρακόσιες λίρες. Κι' ὥστόσο
αὐτὸ τ' ἄλογο ἀγοράσθηκε στὴν Ἑλλάδα ἐκατὸν πενήντα
λίρες, γιατί δὲν εἶχε κληρονομήσει οὔτε τὴν ἱκανότητα,
οὔτε τὰ προσόντα τοῦ περιφήμου «φαβορί».

Ἡ ἐκγύμνασις ἐνὸς «γέρλιν» γίνεται πάντα μὲ με-
γάλη προσοχή. Τὰ «τρέχουν» συνήθως σ' εἰδικούς ἱππο-
δρόμους σ' εὐθεία γραμμὴ ὀκτακοσίων μέχρι χιλίων μέ-
τρων. Στὸν ἱππόδρομο τοῦ Ἐπσον, ὅσα ἄλογα θέλουν νὰ
λάβουν μέρος στὸ περίφημον «γκράν πρί» τοῦ Ντέρμπυ,

πρέπει να έγγραφον μόλις γεννηθούν και να πληρώσουν εκατό λίρες δικαίωμα συμμετοχής μέχρι την ορισμένη μέρα που θα τρέξουν. Καθώς καταλαβαίνετε έγγραφονται πάνω από εξακόσια αλογα, τα όποια, όμως, σιγά-σιγά ξεκαθαρίζονται και φτάνουν να θεωρηθούν κατάλληλα μόνον είκοσιπέντε. Τ' αλογα συνήθως είναι ικανά να τρέξουν σ' ηλικία δυο χρόνων. Στην Αίγυπτο, όμως, λόγω του θερμού κλίματος, το όποιο καθιστά προβληματική την εκγύμναση των μικρών αλόγων άρχισαν τώρα να τα «τρέχουν» σε ηλικία τριών χρόνων.

Η πώλησι των «γέρλιν» γίνεται συνήθως από τον Αύγουστο μέχρι το Νοέμβριο κ' η εκγύμνασί τους αρχίζει τον Μάιο μέχρι τον Ιούνιο. Πολλές φορές, όμως, οι προπονηταί αναγκάζονται να διακόψουν την προπόνησί τους όταν δουν ότι το νεαρό αlogo αρχίζει ν' αναπτύσσεται. Στον ελληνικό ιππόδρομο, ο όποιος δεν έχει ακόμη ειδικό μέρος για την εκγύμνασί τους, τα μικρά αλογα τρέχουν πάντα από την πρώτη 'Ιουλίου, τότε δηλαδή που τα πόδια τους έχουν μεστώσει αρκετά και δε μπορούν να πάθουν από τις διάφορες κλίσεις που κάνουν στις στροφές του ιπποδρόμου. Κάθε σταδλος, όμως, έχει ολοκληρω έπιτελειό από ειδικούς ανθρώπους που παρακολουθούν τ' αλογα και φροντίζουν για την περιποίησί τους. Όσο για τους αναβάτες τους, είναι γνωστό ότι οι τζόκευ διαλέγονται πάντα με μεγάλη προσοχή κι' αποτελούν ιδιαίτερη τάξι ανθρώπων. Το έπαγγελμα του τζόκευ πηγαίνει από πατέρα σε γιο. Είναι δλοι τους μικρόσωμοι κι' ελαφροί σαν πούπουλα κ' η μόνη φροντίδα τους είναι πως να διατηρήσουν το μικρό αναστήμα τους και την ελαφρότητά τους. Σήμερα από τους πιο διάσημους τζόκευ είναι οι 'Αγγλοι Στήβ Ντόνογκαν κι' ο Γκόρτον Ρίτσαρντ, ο όποιος, έχει υπολογίσημη περιουσία.

Και τώρα ως σας πουμε δυο λόγια για τον ελληνικό ιππόδρομο ο όποιος έχει την 21 'Απριλίου πρόκειται να γιορτάση την δεκαετηρίδα της ιδρύσεώς του. 'Ιδρύθηκε, όπως σας αναφέραμε το 1924. Διά βασιλικού διατάγματος παρεχωρήθη στην 'Εταιρία των 'Ιπποδρομιών ο χώρος του Φαληρικού Δέλτα για μία τριακονταετία με την προϋπόθεσι ν' αποξηράνη τα έλη και ν' αναγειρή εκεί το ιπποδρόμιο. Πράγματι, στις 20 'Απριλίου του 1925 έγιναν ή πρώτες ιπποδρομίες με συμμετοχή ελληνικών, αραβικών και αγγλικών αλόγων. Διοργανώθηκαν εκείνο το χρόνο είκοσιμέρες ιπποδρομιών στις όποιες μετείχον 28 αγγλικά αλογα, 9 ελληνικά, 6 αγγλοαραβικά κι' 25 αραβικά.

Το πρώτο «γκράν-πρί» έγινε την 1ην Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου μ' έπαθλο εκατό χιλιάδων δραχμών το όποιο είχε κερδίσει η «Ντρίμ Ντάιμς» του κ. Κάπαρη.

Το 1926 συνεστήθη η «Φίλιππος 'Ενωσις» ή όποια είναι ήμικρατική όργανωσι δημοσίου δικαίου κι' ή όποια έχει ως σκοπόν την βελτίωσι της ιπποπαγωγής, την ίδρυσι ιπποφορβείων και γενικά έχει την φροντίδα της ένθαρρύσεως της ιπποπαγωγής στην 'Ελλάδα. Το συμβούλιο της Φιλίππου 'Ενώσεως απαρτίζεται από έννέα διαλεχτά μέλη από τα όποια τα έξη έχουν μεγάλας κρατικές θέσεις, κι' αυτά είναι: ο αρχηγός του Γενικού 'Επιτελείου, ο διευθυντής των ιππωνείων του στρατού,

ο διευθυντής του ύπουργείου της Γεωργίας, ο διευθυντής του τμήματος Ζωοτεχνίας, ο διευθυντής του τμήματος Ξένων κι' 'Εκθέσεων του ύπουργείου 'Εθνικής Οικονομίας κι' ο καθηγητής της Ζωοτεχνίας της ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής.

Το έργο της Φιλίππου 'Ενώσεως μέχρι σήμερα έχει αποδώσει αρκετά ικανοποιητικά αποτελέσματα. 'Η ιπποπαγωγή στην 'Ελλάδα έχει αύξηση σημαντικά και το ιπποφορβείο της Λαζαρίνας είναι το καλύτερο των Βαλκανίων. Χαρακτηριστικό αυτής της προόδου είναι ότι τα «γέρλιν» του 1935 υπερβαίνουν τους πενήντα πώλους. 'Ηδη δε το κράτος μελετά την προμήθεια για το στρατό αλόγων από τα ελληνικά ιπποφορβεία. 'Επίσης ή Φίλιππος 'Ενωσις σ' αυτά τα τέσσερα τελευταία χρόνια διοργάνωσε εκθέσεις ιππων στην 'Αθήνα, στη Λάρισα, στη Γαστούνη, στην 'Ανδραβίδα μ' έπαθλα που ξεπερνούν το ποσόν του ενός εκατομμυρίου. 'Εχει ακόμη μοιράσει και 24 επιβήτορες στα διάφορα γεωργικά έπιμελητήρια και τους γεωργικούς σταθμούς για την καλύτερευσι της ιπποπαγωγής των επαρχιών. 'Ενα από τα καλύτερα προϊόντα της είναι ή «'Αλκυών», το περίφημο αlogo το όποιο νίκησε πολλές φορές καθαρόαιμα αγγλικά αλογα. Και τώρα για να σας δείξουμε την τεραστιά αναπτύξε της ιππικής κινήσεως στην 'Ελλάδα σ'ας αναφέρουμε ότι ενώ τον πρώτο χρόνο των ιπποδρομιών μοιράστηκαν έπαθλα άξιας ενός εκατομμυρίου τριακοσίων χιλιάδων δραχμών το 1935 έφτασαν το ποσόν των δεκατριών εκατομμυρίων. Τα περισσότερα δε έπαθλα των τελευταίων αυτών ιπποδρομιών τα πήραν ελληνικά αλογα.

Το «γκράν-πρί» έφέτος θα γίνει στις 30 'Ιουνίου μ' έπαθλο διακοσίων χιλιάδων δραχμών. 'Επίσης και για το ελληνικό Ντέρμπυ που θα γίνει στις 7 'Ιουλίου έχει ορισθή μ' έπαθλο τριακοσίων χιλιάδων δραχμών.

Χάρη λοιπόν στις προσπάθειες των φιλιππων ή 'Ελλάδα σήμερα αρχίζει να παρουσιάση μια ένδιαφέρουσα ιππική κίνησι. 'Αλλωστε σ'όν ιππόδρομό μας διοργανώνονται ταχτικά στρατιωτικοί άγώνες κι' άγώνες άμαζόνων οι όποιοι τον κάνουν να μην ύστερη καθόλου, τηρουμένων βέβαια των αναλογιών, με τους ιπποδρόμους της Εύρώπης. Και τώρα πριν να κλείσουμε την έρευνά μας θα σας δώσουμε ακόμη μια πληροφορία. 'Η ιπποδρομία στην 'Αγγλία άρχίζουν τα μέσα Μαρτίου και διαρκούν μέχρι το τέλος Νοεμβρίου, του Καίρου από 1ης Νοεμβρίου μέχρι τέλος Μαρτίου και της 'Αλεξανδρείας από την 1ην 'Απριλίου μέχρι το τέλος του Αύγουστου. Όσο για τις δικές μας διαρκούν έλο το χρόνο με μία διακοπή μόνο κατά τους μήνες του καλοκαιριού.

Δεν έχετε, λοιπόν, παρά να δοκιμάσετε την τύχη σας και τα προγνωστικά σας. 'Εμεις σ'ας εύχόμεθα μ' όλη την καρδιά μας να κερδίσετε.

Θ. ΔΡΑΚΟΣ

Το Πάσχα του Μοσχόπουλου

Ο Μοσχόπουλος ήτανπραματευτής. Και τίπραματευτής! 'Ηξαιρε πολλά γράμματα. Τόσα που έγραφε και βιβλία. Αυτός Ιστόρησε την Ιστορία του Παπακόντογλου, του ζωέμπορου, που ο γιός του σκοτώθηκε από τους κλέφτες, γυρίζοντας από το ταξίδι του. Πήγε ναγοράσει ζωα στη Βουργαρία με γεμάτο το κεμέρι. Και τον σκότωσαν, για να πάρουν το κεμέρι του. Τί Ιστορία αληθινά τρομαχτική. Και την Ιστόρησε ο Μοσχόπουλος με τόσο τέχνη και τόσο εύκολα!

Από τα μικρά του χρόνια ήταν ο αγαπημένος του πατέρα του κέγινε με τη βοήθειά του έμποροςπραματευτής. Όξω από το σπίτι του, ο πατέρας του, τούστησε ένα μαγαζί δίπατο, όπου πουλούσε πανιά και μπασμάδες και κριπλίκια και φελεμόνια και χουμαγιά, φωνίζοντας από την Πόλη 'Ισια. 'Ετσι δυο φορές το χρόνο έκαμνε το ταξίδι στην Πόλη. Σένα τέτοιο ταξίδι έφερε το γιο του του μικρού ένα καπέλλο, που ή γυναίκα του τώδειχνε σ'όν κόσμο, μία που δε μπόρεσε να του το φορέσει από φόβο και ντροπή ναλλάξει το φέσι του.

Σάν ξέπεσε ο Μοσχόπουλος στο εμπόριο με τα χρόνια, γιατί ήταν άνθρωπος «των γραμμάτων» κιόχι του αλισβερισιού, πάλι με τα γράμματα έζησε τα παιδιά του. Ο πατέρας του πιά είχε πεθάνει, ή μάνα του κι' αυτή σχωρήθηκε και μόνος τώρα κυβερνούσε, κληρονόμος, το σπίτι του πατέρα του. 'Ενα σπίτι του παλιού καιρού. Τρείς μεγαλόπορτες στο δρόμο έδειχναν πόσο ήταν άρχοντόσπιτο. 'Εκεί μέσα μεγάλωσε ο Μοσχόπουλος, μεγάλωσε και τα παιδιά του, το γιο του και τις τρεις κόρες του. Τη ζωή του την πέρασε άρχοντικά και σανπραματευτής, που κέρδιζε πολλά κι' αούγάτισε τη μοιρασιά που πήρε από τον πατέρα του.

Μά ήρθαν τα χρόνια δίσεχτα. Λίγο-λίγο ο Μοσχόπουλος άρχεψε να λιγοστεύει τηνπραμάτεια του. 'Εκοψε και τα ταξίδια της Πόλης. Τώρα ψώνιζε από τα μεγάλα μαγαζιά της άγορής και γιόμιζε το μαγαζί του απ' ότι τούδιναν οι μεγάλοιπραματευτάδες του τόπου.

Τι τον κυνηγούσε στη ζωή του και άρχεψε να του φέρνει τις άτυχίες. Μέρα με την μέρα πήγαινε χειρότερα. Και στα χρόνια, που ξετίναξε ή γυναίκα του ή Παυλίνα τα παιδιά της—σαν τη κλωσσα τα κλωσόπουλα—έκεϊνος έξεφετε κι' όλο ξέπεφτε.

Το σπίτι έτσι του Μοσχόπουλου πήγαινε κατά διαβόλου. Ρήμαζε και χανότανε μέσα στα χρέη. Τον πλάκωνε ή άνέχεια. Μά κι' ο Χάρος δεν τον άφηκε άχτύπητο. Το παλληκάρι του Μοσχόπουλου—το μόνο του άγόρι—έπεσε στο χτικιό κάτω και δεν ξανασηκώθηκε. Πάνω στο άνθισμά του γκρεμίστηκε σαν τη δρυ και σύγκορμιο άπλώθηκε νικημένο.

Ο πόνος του χαμού θές, ή πίκρα της αναδουλειάς, το έρεπωμα του σπιτιού των Μοσχοπουλέων, του χάραξε στο μέτωπο κάμπους γραμμές. Τα κακά δεν περνούσαν χωρίς πένθος. Με τον καιρό έκλεισε και τοπραματευτάδικο. Και τότες άπελπισμένος χτύπησε την πόρτα του πασά του τόπου ζητώντας δουλεία. Και ο πασάς τον έστειλε στην 'Ανατολή άζα, να πούμε πάρεδρο δικαστικό, για τα τούρκικα που ήξαιρε και τη μάθηση που είχε. 'Εκεί μακρὰ στα βάθη της 'Ανατολής πέρασε τα χρόνια του δικάζοντας. Μεγάλωσε τις κόρες του και πάντρεψε και τη μεγάλη και σπουδάσε τις μικρές. 'Αλλη γράμματα, άλλη τέχνη. 'Υπάλληλος της Τούρκικης δικαιοσύνης έζησε, καλόζησε και πρόκοψε τα παιδιά του.

Μά ήρθαν και πάλι κακοί καιροί. Χρονιές βαρείες και δίσεχτες. 'Η Τουρκία πήρε τον κατήφορο. Βάζοντας σχέδιο ναποδιώξει τους 'Ελληνες από την 'Ανατολή, άρχεψε να βαρύνει τη ζωή του κόσμου. Σήκωσε χωριά από δώ-κει, χάλασε πολιτείες, έσβυσε από το χάρτη τη μία πολιτεία κι'ανάστησε άλλη μακρὰ από τη θάλασσα. Ο 'Ελληνομάχος χαροπάλευ. Σε μία τέτοια μπόρα κι' ο Μοσχόπουλος, διωγμένος από το άζαλίκι του καταστάλαξε

στην Πόλη. 'Εκεί δοκίμασε τη μεγάλη πίκρα των άνήμ πορων γηραιών και την άπελπισία της άτυχίας του. Στη ζωή του πάντα άβουλος και δειλός, πάντα νοσταλγός της παλιάς ζωής στο σπίτι των Μοσχοπουλέων, τώρα δοκίμαζε ένα μεγάλο σπάσιμο της ψυχής. Μέσα σ'όνους δρόμους της Πόλης, έφερνε το πόδι τρεμάμενο και την ψυχή χτυπημένη από το φόβο της ζωής. Συλλογιζότανε πως θα ζήσι κι' αυτός και τα κορίτσια του. Ο γαμπρός του πέθανε, ή κόρη του χήρα άκολούθησε κι' αυτή τον πατέρα της, για να γεμίσει το ποτήρι της πίκρας του.

'Ητανε το ύστερόν μεγαλςβδόμαδο της ζωής του. 'Η Πόλη ακόμα δεν καλοκατάλαβε τί πάθαινε ο κόσμος δξω σ'ίς επαρχίες της 'Ανατολής. Ζούσε μέσα σ'ά υπερκόσμια κάλλη της κι' άνάπνεε έλευθερία με τον ήσκιο του Πατριάρχη. Σε τέτοιες μέρες φαινότανε ακόμα πιο πολύ το 'Ελληνισμο ή δύναμη κι' ο όγκος. Χιλιάδες σκέψεις σαν πεταλούδες, από μέρες τώρα περνούσαν μέσα από το μυαλό του Μοσχόπουλου πετώντας, όταν αυτός με το βάρος των φροντίδων του μόλις έσπερνε καταπικραμένος το βήμα του στα στενά καλντερίμια του Φαναριού. Κάποτε θόλωνε ο νους του βαρεία καθόνητος στο καφε-νεϊο. Και μιλούσε μοναχός του και με χίλους σπασμούς στο πρόσωπο έδειχνε την άγωνία της ψυχής του.

Αυτός νοικοκύρης, παντοτεινός στη ζωή του, από το σόι των Μοσχοπουλέων—το στερνό βλαστάρι, που γεύτηκε τάγαθά της κληρονομιάς ως τον πάτο—τώρα στα γεράματά του, με μία τσοδρμα κορίτσια—το γιο του τον σαβάνωσε με το χέρι του—δίχως παρὰ, δίχως έλπιδα μέσα στην Πόλη, τη μεγάλη και την άγνωστη κοινωνία, άγνωστος κι' αυτός στρατοκόπος, κουρασμένος, καταστικισμένος. Συλλογιζότανε και μονολογούσε κέσπανε το πρόσωπό του και μόρφαιε σαν να τον δάγκωναν χίλια φείδια και χίλιες όχιές μαζί. Μπορούσε κοντά του να ψαρέψις τα λόγια του, τις σκέψεις του.

Οι γιορτές του μάτωναν την ψυχή. 'Όταν ήρθαν τα Χριστούγεννα, ή πίκρα του είχε φουντώσει. Τις μέρες πάλι αυτές συλλογιέται πλειότερο κανένας τον εαυτό του, τα βάσανά του, νοιώθοντας γύρω του, δυστυχισμένος αυτός, να φουντώνει ή χαρά του κόσμου. Μά τότε μπόρεσε να παλαίψει με τον πόνο του. Είχε ακόμα και μερικά χρυσά που ένα-ένα τα ξεροκούκιζε, όπως το κομπολόγι του.

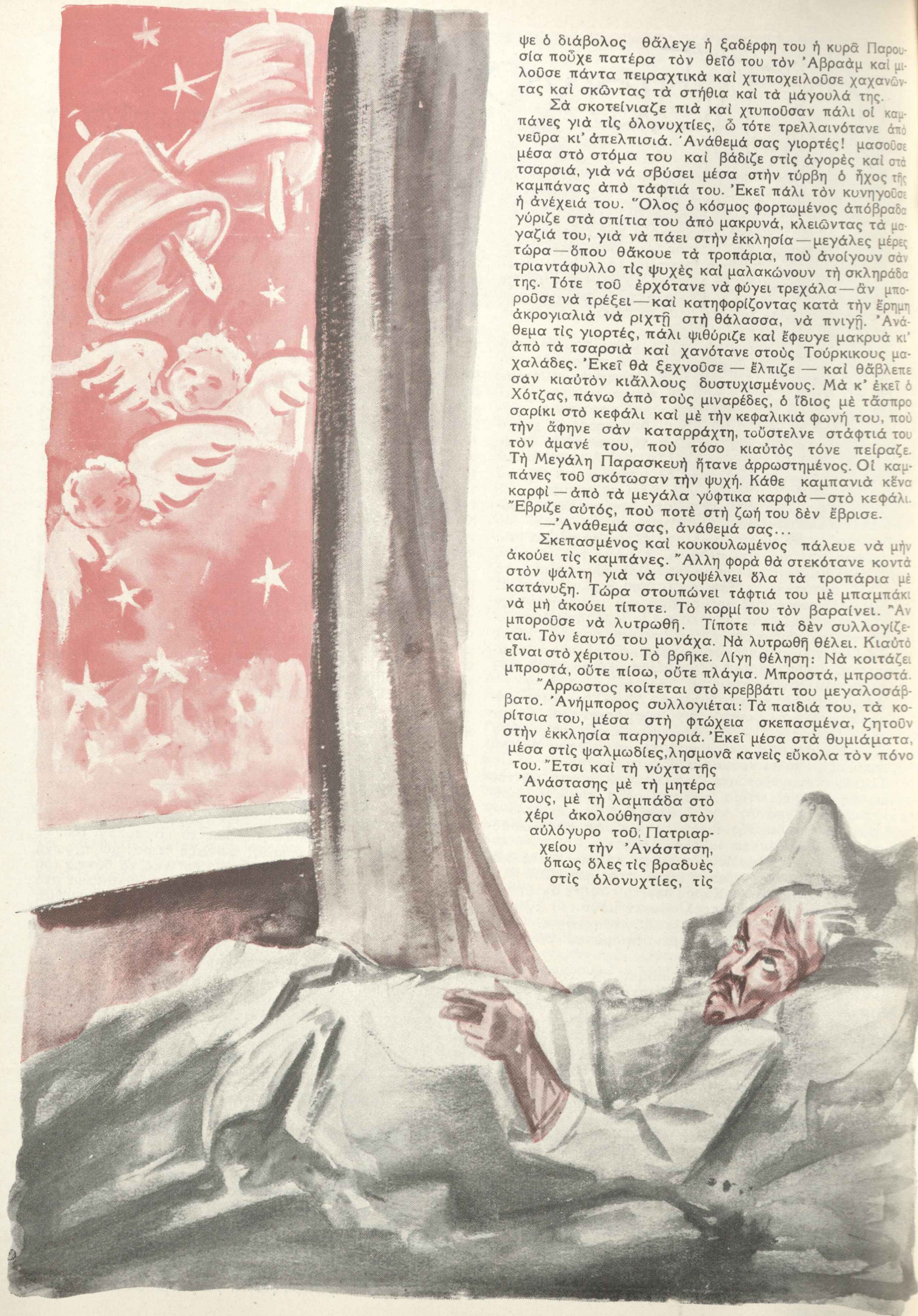
—'Ανάθεμα τις γιορτές! φώναξε τώρα, μά ή φωνή του, σαν βουβού πνοή, χανότανε μέσ' από τα δόντια του και γινότανε σπασμός του προσώπου κι' αβλάκωμα στο μέτωπο. Το χέρι του μονάχα σχηματισμένο σε γροθιά, αυτό χτύπησε τον άγέρα κέκανε ένα μισό κύκλο για να πέσει βαρύ κάτω πάλι. Οι γιορτές... Και βέβαια, σε τέτοιες μέρες θυμότανε τα περασμένα του και έβλεπε τα ταρινά του. Την τοτεινή εύτυχία του, την ταρινή του κατάντια.

Κι' όπως ήταν σιωπηλός και περήφανος δεν ήθελε πουθενά να πει τον πόνο του. Μόνο στα χτυπήματα της καμπάνας έπαιρνε δρόμο και χανότανε μακρὰ, κιάνέβαινε δώ και κατέβαινε κεί, ο Μοσχόπουλος άγνώριστος. 'Η καμπούρα του βάραινε πολύ. Θάρρειε και κουβαλούσε στη ράχη του ένα τσουβάλι άμμο. Το χέρι του έτρεμε και πίνοντας το τσιγάρο του σχημάτιζε το στόμα του ένα παράξενο φού-φού-φού με το τρεμάμενο χέρι, που κρατούσε το τσιμπούκι του στα τρία δάχτυλα. Το πρόσωπό του δίπλωνε από τις ζαρωματίες, τα μάτια του χωμένα μέσα χανότανε πίσω από το φαρδύ φρύδι του, που άσπρο σά μαλλί τουλούπας, ήσκινε τη ματιά του. Τον πεύραζαν οι καμπάνες, οι γιορτές.

—'Αν δεν ήταν οι γιορτές αυτές, έλεγε. Θα μπορούσε να βαστάξει την κακομοιριά του; Θα μπορούσε να βλέπει τη φαμελιά του δυστυχισμένη και τα κορίτσια του χλωμασμένα και νηστικά; 'Αλλη φορά θάτρεχε στην έκκληση περήφανα νανάψει το κερί του και σαν φαρισατος ν'ά ρίξει στο δίσκο χτυπητά τα γρόσια του—ένα σουλταμαμούτη. Τώρα φεύγει, φεύγει μακρὰ. Τον κυριέ-

ψε ο διάβολος θάλεγε ή ξαδέρφη του ή κυρά Παρουσία πούχε πατέρα τόν θεϊό του τόν 'Αβραάμ και μιλούσε πάντα πειραχτικά και χτυποχειλούσε χαχανώντας και σκώντας τά στήθια και τά μάγουλά της.

Σά σκοτείνιαζε πιά και χτυποδσαν πάλι οι καμπάνες για τις όλονυχτίες, ώ τότε τρελλαινόντανε από νεύρα κι' απελπισιά. 'Ανάθεμά σας γιορτές! μασούσε μέσα στο στόμα του και βάδιζε στις άγορές και στα τσαρσιά, για νά σβύσει μέσα στην τύρβη ο ήχος της καμπάνας από τάφτιά του. 'Εκεί πάλι τόν κυνηγούσε ή ανέχειά του. 'Όλος ο κόσμος φορτωμένος απόβραδα γύριζε στα σπίτια του από μακρυνά, κλειώνοντας τά μαγαζιά του, για νά πάει στην έκκλησία—μεγάλες μέρες τώρα—δπου θάκουε τά τροπάρια, πού άνοιγουν σαν τριαντάφυλλο τις ψυχές και μαλακώνουν τη σκληράδα της. Τότε το έρχότανε νά φύγει τρεχάλα—άν μπορούσε νά τρέξει—και κατηφορίζοντας κατά την ξρημη άκρογιαλιά νά ριχτή στη θάλασσα, νά πνιγί. 'Ανάθεμα τις γιορτές, πάλι ψιθύριζε και έφευγε μακριά κι' από τά τσαρσιά και χανόντανε στους Τούρκικους μαχαλάδες. 'Εκεί θά ξεχνούσε — έλπιζε — και θάβλεπε σαν κι αυτόν κι άλλους δυστυχισμένους. Μά κ' έκει ο Χότζας, πάνω από τούς μιναρέδες, ο ίδιος με τάσπρο σαρίκι στο κεφάλι και με την κεφαλικά φωνή του, πού την άφηνε σαν καταρράχτη, τούστελνε στάφτιά του τόν άμάνε του, πού τόσο κι αυτός τότε πείραζε. Τη Μεγάλη Παρασκευή ήτανε άρρωστημένος. Οι καμπάνες του σκότωσαν την ψυχή. Κάθε καμπανιά κένα καρφι — από τά μεγάλα γύφτικα καρφιά—στο κεφάλι. 'Εβριζε αυτός, πού ποτέ στη ζωή του δέν έβρισε.

—'Ανάθεμά σας, ανάθεμά σας...

Σκεπασμένος και κουκουλωμένος πάλευε νά μην άκούει τις καμπάνες. 'Αλλη φορά θά στεκότανε κοντά στον ψάλτη για νά σιγοψέλνει όλα τά τροπάρια με κατάνυξη. Τώρα στουπώνει τάφτιά του με μπαμπάκι νά μη άκούει τίποτε. Το κορμί του τόν βαραίνει. 'Αν μπορούσε νά λυτρωθί. Τίποτε πιά δέν συλλογίζεται. Τόν έαυτό του μονάχα. Νά λυτρωθί θέλει. Κι αυτό είναι στο χέρι του. Το βρήκε. Λίγη θέληση: Νά κοιτάζει μπροστά, ούτε πίσω, ούτε πλάγια. Μπροστά, μπροστά.

'Αρρωστος κοιτάει στο κρεβάτι του μεγαλοσάββατο. 'Ανήμπορος συλλογιέται: Τά παιδιά του, τά κορίτσια του, μέσα στη φτώχεια σκεπασμένα, ζητούν στην έκκλησία παρηγοριά. 'Εκεί μέσα στα θυμιάματα, μέσα στις ψαλμωδίες, λημονά κανείς εύκολα τόν πόνο του. 'Ετσι και τη νύχτα της

'Ανάστασης με τη μητέρα τους, με τη λαμπάδα στο χέρι ακολούθησαν στον αύλόγυρο του Πατριαρχείου την 'Ανάσταση, όπως όλες τις βραδυές στις όλονυχτίες, τις

άκολουθίες' ο Μοσχόπουλος μονάχα άνήμπορος κοιτονταν στο στρώμα του.

Σάν άδειαζε το σπίτι δλο από τούς ανθρώπους, πού πήγαιναν νά πάρουν έλπίδα, με τη λαμπάδα στο χέρι από τά ιερά γράμματα, ο Μοσχόπουλος μόνος κατάμονος — κι' ή Πουλίνα ή γυναίκα του έτρεξε νάκούσει το Χριστός άνέστη μιάστιγμή—άνήμπορος στής καντήλας το φώς, τίναξε με κόπο τά σκεπάσματά του. Τρικλίζοντας στάθηκε στα πόδια και πήρε γρήγορη απόφαση. Ψαχούλεψε και πήρε το μεγάλο λουρί, πού μαύτο πολλά χρόνια έδενε το πανταλόνι του στη μέση. Την ώρα αυτή ξαναχτυποδσαν οι καμπάνες χαρμόсуна.

—'Ανάθεμά σας γιορτές! ψιθύρισε πάλι και πήγε κατά την πόρτα του δωματίου. Πάνω από την πόρτα ήταν ο φεγγίτης με σπασμένο τζάμι.

—'Από δω! μάσηξε δυο λόγια μέσα στα μυστάκια του, κιτρινισμένα από το τσιγάρο. Και τίναξε το λουρί από την μιάν άκρη κι έπιασε το πεσί. 'Εβαλε ύστερα μιá μαξιλάρα άχυρογέμιστη στο κατώφλι και πάτησε. Πιάνοντας χεροδύναμα—πού βρήκε τη δύναμη τώρα;—τις άκρες του λουριού του, τις πέρασε κάτω από τάξούριστα γένεια του, πάνω στο λαρύγγι του. 'Ετσι θηλύκωσε τις άκρες του λουριού κι' έδωκε μιá από κάτω του τη μαξιλάρα με το πόδι.

Ταλαντεύτηκε λίγες φορές και κάποια ύστερα γουργουρητά, σαν κρωξίματα γερακιού, βγήκαν από το στόμα του. 'Ετσι έμεινε κρεμασμένος. Τά μάτια του γούρλωσαν προς τά δξω, τόσα χρόνια τώρα βυθισμένα μέσα και ήσκιωμένα από τά φαρδόφρυδά του, και τά χέρια κρέμασαν κάτω. 'Ετσι έμεινε. Νόμιζες πως έκανε κανένα γύμνασμα άστεϊτο ή τίποτε πειράγμα ν' άστειευτή με τά παιδιά του, με τη γυναίκα του, όταν θά γύριζαν από την 'Ανάσταση για νά του πουνε το Χριστός 'Ανέστη.

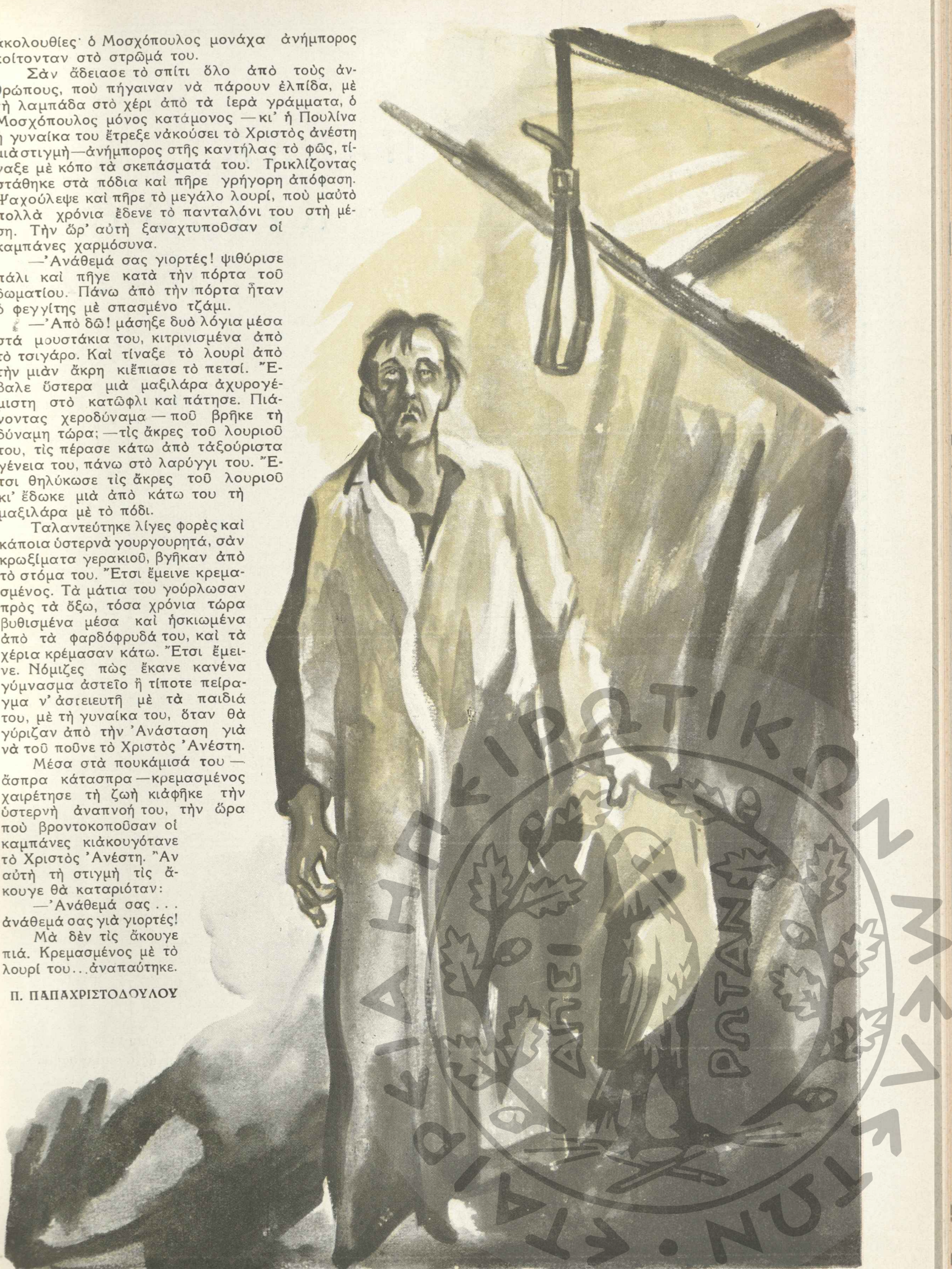
Μέσα στα πουκάμισά του — άσπρα κάτασπρα—κρεμασμένος χαιρέτησε τη ζωή κι άφήκε την ύστερή άναπνοή του, την ώρα πού βροντοκοποδσαν οι καμπάνες κι άκουγότανε το Χριστός 'Ανέστη. 'Αν αυτή τη στιγμή τις άκουγε θά καταριόταν:

—'Ανάθεμά σας...

ανάθεμά σας για γιορτές!

Μά δέν τις άκουγε πιά. Κρεμασμένος με το λουρί του... άναπαύτηκε.

Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μ
Ε
Γ
Α
Λ
Η

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σὰ σήμερα ὁ μέγας
Δάσκαλος τῆς Ἀγάπης
Στὸ Σταυρὸ καρφωμένος
Σὰν κακοῦργος, — ποιός; — ὁ ἄκακος
Ψυχομαχοῦσε.

Ἀλλοίμονο στὸν κόσμο!
Σφάλμα ἦτανε κ' ἡ ἀπέραντη
Ταπεινὴ καλωσύνη
Τοῦ θεοῦ τῆς Ἀγάπης
Ποὺ εἶν' ὅλο γλῦκα!

Βαθεῖο σκοτάδι ἐσκέπασε
Τὰ πάντα. Ἦτανε ὀργή
Ἀλάκερης τῆς χτίσης
Γιὰ τ' ἄδικο ποὺ ἐπάθαιναν
Ἡ Ἀγάπη, ἡ Ἀγάπη!

Καὶ «Τετέλεσται!» ἐφώναξεν
Ὁ Θεὸς καὶ ξαναγύρισε
Στοὺς οὐρανοὺς. Δὲν ἔπρεπε
Σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τέτοια
Θάλασσα ἀγάπης!

ΠΑΣΧΑ, ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΣΧΑ

Κι' ἂν ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε
Τῆς πίστες, κι' ἂν ἐσβύστηκε
Ἀπ' τῆς καρδιάς τὰ βάθεια
Τοῦ πιδ ἄδρησκου θνητοῦ,
Κάτι θὰ μένη.

Κάτι ποὺ ἐκληρονόμησε
Χωρὶς νὰ νοιώσῃ, κάτι
Ποὺ στὸ αἷμα μένει, κ' εἶναι
Ὡραία τ' ἀταβισμού
Ὑστερα ἀχνάρια.

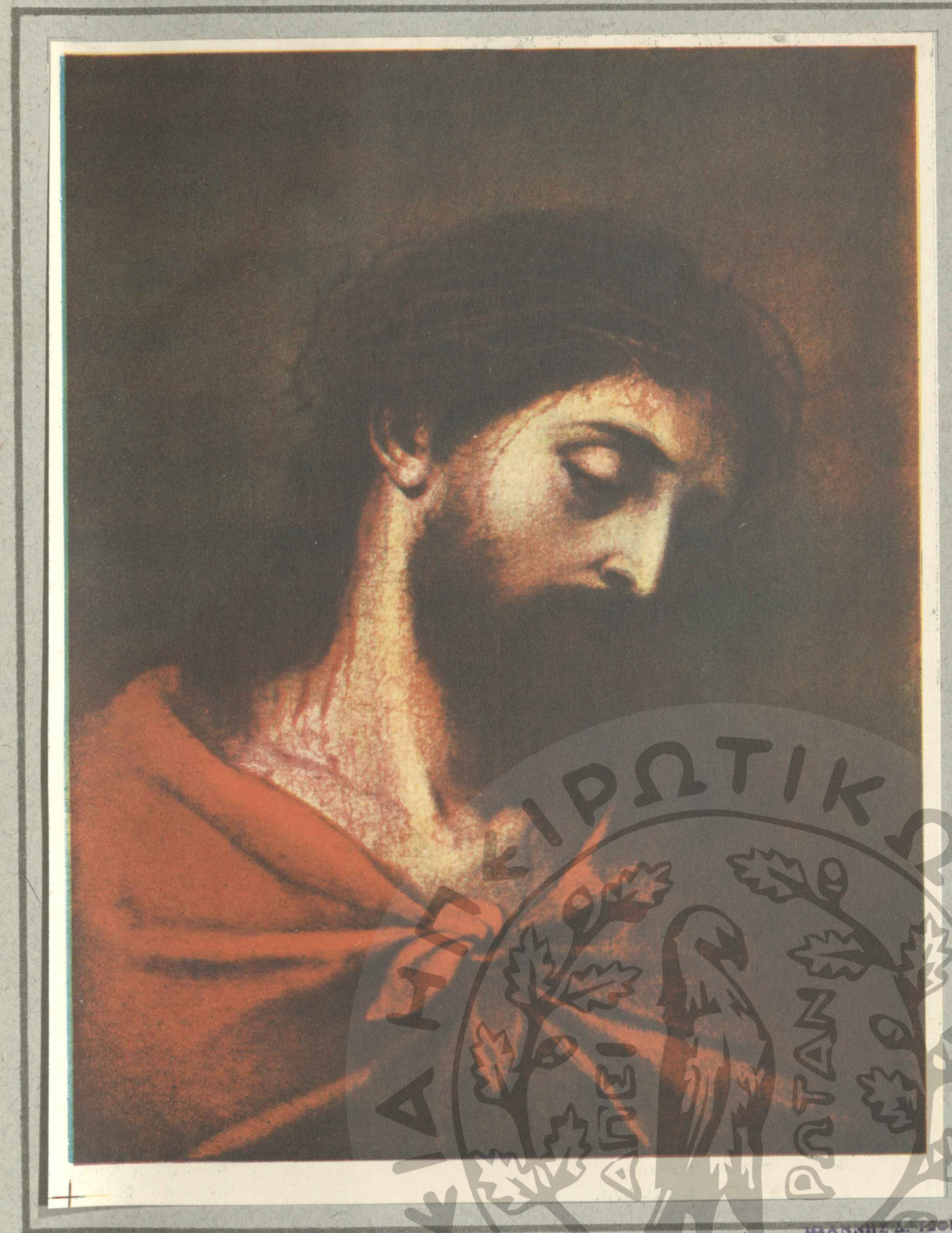
Σήμερα τοῦτο τὸ ἄγνωστο
Στὰ χάη τῶν αἰσθημάτων
Σήμερα ξεπροβάλλει
Καὶ φέγγει γλυκερά, —
Ἄστρι ποὺ σβύνει. —

Μὰ εἶναι καὶ σὰ μιὰ τύψη,
Σὰν τὸν γλεντάει κανένας
Καὶ μὲς στοῦ ἡλιοῦ τὸ σκάσιμο
Σὰν κάπως νὰ συνέρχεται
Καὶ φχαριστιέται.

Παντοτεινὰ κάτι ὁμορφο
Ὑπάρχει μὲς σ' ἐκεῖνα,
Ποὺ διάβα τόσων αἰώνων
Δὲ μπόρεσεν ἀκόμα
Γιὰ νὰν τὰ σβύσῃ.

Σήμερα κάθε θύμηση
Ὅμορφη ἄς ἀγκαλιάσωμε.
Κι' ὅλοι μαζὶ χαρούμενοι
Μὲς στὰ φιλιὰ νὰ ποῦμε:
«Χριστὸς ἀνέστη!»

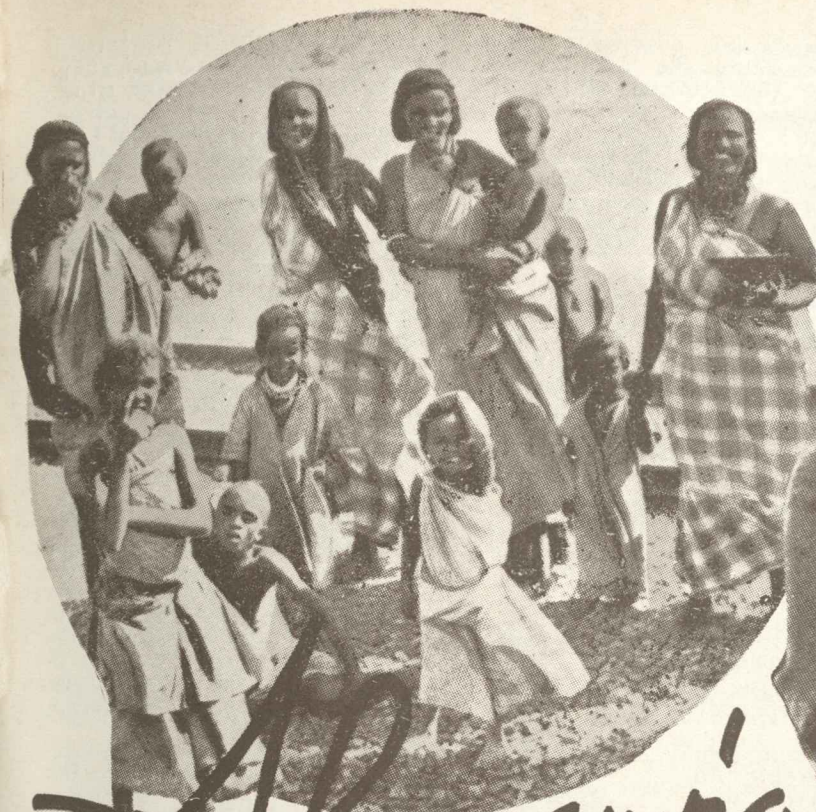
φῶτος Γιούνης

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΣΟΛΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΑΓΙΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΑΤΩΝΙ ΔΑΝΕΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΕΡΕΥΝΑ

ΙΔΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΟΥΡΙΑΛΟ (1906), ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΑΔΡΙΤΗΣ

Αβησσυνία ΤΟ ΜΗΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΙΔΟΣ

Οι Χριστιανοί αϊθίοπες, οι οποίοι την στιγμήν αὐτὴν συγκεντρώνουν τὴν προσοχὴν ὅλου τοῦ κόσμου, εἶναι ἀπὸ τοὺς καλοὺς μας φίλους. Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο πού λέμε «οἱ φίλοι μας Αἰγύπτιοι» πρέπει νὰ λέμε καὶ «οἱ φίλοι μας Ἀβησσυνιοί». Τὰ φιλελληνικά τους αἰσθήματα χρονολογοῦνται ἀπὸ πολὺ παλιά ἐποχὴ—πιδ παλιά καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἠσπάσθησαν τὸ χριστιανισμό. Ὁ Μητροπολίτης Ἀεζώμης Νικόλαος, ἡ ἔδρα τοῦ ὁποῦ ὑπάγεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, κάθε φορὰ πού ἐπέστρεφε γιὰ ὑπηρεσιακοὺς λόγους, μᾶς μιλοῦσε μὲ ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸν ἡρωϊκὸ λαὸ τὸν ὁποῖο ἐγνώρισε ἀπὸ κοντά. Ὁ Πατριάρχης Μελέτιος μάλιστα ἐσχεδίαζε ἕνα ταξίδι. Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο. Τὰ βαθειὰ χριστιανικά αἰσθήματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, οἱ ἀρετὲς του, τὰ περίεργα ἤθη καὶ ἔθιμά του, προκαλοῦν στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸς τὼν Εὐρωπαίων ὅσων καὶ τὼν δικῶν μας πού ἐζήσαν ἐκεῖ εἴτε ὡς ἰατροί, εἴτε ὡς διπλωμάτες, εἴτε ὡς ἔμποροι, εἴτε ὡς καλλιτέχνες—περαστικοὶ ἢ μόνιμοι. Δὲν εἶναι λίγοι οἱ Ἕλληνες ζωγράφοι οἱ ὁποῖοι σὲ ὥραία πορτραῖτα ἀπεθανάτισαν «τὸν βασιλέα τῶν βασιλέων» τὸν διάδοχον, τὴν ἀποθανοῦσαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν αὐτοκράτειρα Ζαοδίτου (Ἰουδήθ), τοὺς μεγιστάνες, τὸ λαὸ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι λίγοι καὶ οἱ περαστικοὶ μουσικοὶ, οἱ ὁποῖοι ἔτυχον μεγάλων τιμῶν στὸ παλάτι καὶ οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ φύγουν μετὰ τὸ τέλος τῶν συναυλιῶν τους, ἔμειναν στὴ φιλόξενο καὶ παρθένα χώρα, ἕνα, δύο ἢ καὶ τρία χρόνια.

Στὴ μνήμη μου ἔρχεται αὐτὴ τῇ στιγμῇ τὸ ὄνομα τοῦ γνωστοῦ κιθαριστῆ Κούκουλα. Ὁ Κούκουλας ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρεία γιὰ νὰ περιοδεύσῃ τὴν Ἀβησσυνίαν, μὰ δὲν ἔδωσε γιὰ δύο χρόνια σημεῖα ζωῆς. Χαμένος! Ἀλλὰ ποῦ; ῥωτοῦσαν οἱ φίλοι τῆς τέχνης του. Ἐπὶ τέλους, ἔπειτα ἀπὸ δύομιση χρόνια, ἀν καλοθυμᾶμαι, ὁ Κούκουλας γύρισε στὴν πόλιν τῶν Πτολεμαίων μὲ τὴν κιθάρα... στὸν ὦμο, πιδ μελαχροινὸς ἀπὸ ὅτι ἔφυγε, ἀλλὰ πιδ δυνατόν στὴν τέχνη του: τὸν εἶχαν μαγέψει τόσο τὰ παρθένα δόση τῆς Αἰθιοπίας, ἀκόμα καὶ αὐτὴ ἡ πρωτεύουσα τῆς, ἡ Ἀδδῖς Ἀμπέμπα (Νέον Ἄνθος) ὥστε δὲν εἶχε τὴ δύναμιν νὰ τὴν ἀφίση. Ἀποτέλεσμα τῆς μακρᾶς γοητείας ἦταν ὅτι συνέθεσε μερικά κομμάτια ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ἀβησσυνιακὴ φύσιν καὶ παράδοσιν καὶ ὅτι ἐξετέλεσε ἕνα δυὸ ἀπὸ αὐτά, στὴν πρώτη του συναυλία.

Ἡ Ἀβησσυνία καὶ ἄλλοτε ἀπασχόλησε τὸν ἀθηναϊκὸ τύπον καὶ τὸ κοινόν. Κατὰ τὸ 1924 τὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα ἐπεσκέψθη ὁ σημερινὸς αὐτοκράτωρ Χάϊλε Σελασιέ Α' ἀντιβασιλεὺς τότε καὶ διάδοχος τοῦ αἰθιοπικοῦ θρόνου, γνωστὸς μὲ τὸ ὄνομα Ρᾶς Τάφφαρι. Οἱ Ἀθηναῖοι, δὲν ἐλησιμόνησαν, βεβαίως, τὴν ὀλιγοήμερὸν ἐπίσκεψίν του. Ὁ τότε Ρᾶς Τάφφαρι, ἔγινεν ἀντικείμενον ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων ἐκ μέρους τοῦ ἐπισήμου κράτους, ἀλλὰ καὶ θερμῶν ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαοῦ. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν, ὁ σημερινὸς αὐτοκράτωρ τῆς Ἀβησσυνίας, ἐξεδήλωσε, μὲ τὴν εὐλικρίνεια πού τὸν χαρακτηρίζει, τὰ φιλελληνικά του αἰσθήματα.

Ὁ αὐτοκράτωρ Χάϊλε Σελασιέ Α' ἔχει τελείαν εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν καὶ πολλὰ ἔχουν γραφεῖ γιὰ τὴν ἱκανότητά καὶ δραστηριότητά του. Ἀγαπᾷ τὴν πρόοδο. Τὸ γεγονός ὅτι ὡς ἀντιβασιλεὺς ἐταξίδευσεν γιὰ νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸν εὐρωπαϊκὸ

πολιτισμό, τὰς διοικητικὰς μεθόδους, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα τῶν Εὐρωπαίων, εἶναι ἀρκετὸ νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ ἰδέαν γιὰ τὴν εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του.

Ὁ Χάϊλε Σελασιέ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Αἰθιοπίας ὑπὸ πολὺ παραδόξους συνθήκας. Ἀεζίζει τὸν κόπον ν' ἀναφέρωμε ἐδῶ τὸ ἱστορικόν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μεγάλου πολέμου ἐβασίλευε ὁ Λιτς Γεσσού, υἱὸς τῆς δευτέρας θυγατρὸς τοῦ περίφημου Μενελίκ καὶ τοῦ Ρᾶς Μικαέλ, ἀρχηγοῦ ἐκχριστιανισθέντος τῶν μουσουλμάνων Βάλλο Γκάλα. Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἡ Αἰθιοπία ὑπῆρξε κέντρον διπλωματικῶν ἀνταγωνισμῶν μεταξὺ Γερμανίας καὶ Συμμάχων. Ὁ Λιτς Γεσσού κατηγορήθη ὡς τουρκοφίλος καὶ γερμανόφιλος. Υἱὸς μουσουλμάνου, προσηλυτισθεὶς ἀργότερα στὸν καθολικισμό, εἶχε, καθὼς τὸν ἐκατηγοροῦσαν, κλίμα πρὸς τὸν ἰσλαμισμό. Εἶπαν, μάλιστα, ὅτι ἐπεσκέπτετο τὰ τζαμιά καὶ ὅτι ἐθεάθη μὲ μουσουλμανικὸν ἔνδυμα. Οἱ Σύμμαχοι ἐβοδόντο μῆπως ταχθῇ μὲ τὸ μέρος τῶν Γερμανῶν, τοὺς ὁποῖους μποροῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ βοηθήσῃ στὴν Ἀφρική. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐκθρονισθῇ! Ἀλλὰ ποῖον νὰ βάλουν στὴ θέσιν του; Ποῖον ἄλλον ἀπὸ τὸν Ρᾶς Τάφφαρι, τοῦ ὁποῦ τὰ φιλικὰ αἰσθήματα πρὸς τοὺς Γάλλους ἦσαν σὲ ὅλους γνωστά. Ἐστὶ ὁ Λιτς Γεσσού, ὁ ὁποῖος λέγουσιν ὅτι ἦταν καὶ μεγάλος γλεντιῆς, συνελήφθη καὶ ἐνεκλείσθη σ' ἕνα φρούρον τὸ ὁποῖο ἀπέχει τρεῖς ἢ τέσσαρες ἡμέρας ἀπὸ τὴν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα. Ἐκεῖ εὐρίσκειται φυλακισμένος μέχρι σήμερα καὶ γύρω ἀπὸ τ' ὄνομά του πλέκονται διάφοροι θρύλοι.

Ὁ Ρᾶς Τάφφαρι δὲν ἀνῆλθε ἀμέσως στὸν χρηστέον θρόνον. Ἐκάμε κάτι πιὸ συνεπὲς μὲ τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ του. Ἐβοήθησε τὴ θέαν τοῦ ἐκπτώτου καὶ θυγατρὸς τοῦ Μενελίκ, πριγκίπισσα Ζαοδίτου, νὰ γίνῃ αὐτοκράτειρα. Ὁ Τάφφαρι ἤξερε καλὰ τὸν σεβασμὸν πού ἔτρεφαν οἱ Ἀβησσυνιοὶ πρὸς τὴν δυναστείαν τοῦ μεγάλου Μενελίκ καὶ ἤθελε νὰ τοὺς εὐχαρίστησῃ. Κατ'ὸύσαν, ὅμως, αὐτὸς ἦταν μονάρχης τῆς ἀβησσυνιακῆς ἐπικρατείας, ἡ Ζαοδίτου, διεζευγμένη σύζυγος τοῦ Ρᾶς Οὐελιέ, ἐστέρθη βασίλισσα τῶν βασιλέων τῆς Αἰθιοπίας τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1917, ἀλλὰ ἐκυβερνοῦσε τὸ κράτος κατὰ τύπον μόνον. Ὁ Τάφφαρι, περιβλημένος δικτατορικῶν ἐξουσιῶν, διοικοῦσε ἀπὸ τότε διὰ τῶν ὑπουργῶν τοὺς ὁποῖους αὐτὸς διαρίζε, ἐργαζόμενος συστηματικὰ γιὰ τὴν ἀνύψωσιν τῶν κρατικῶν θεσμῶν καὶ ἐκπολιτισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν. Αὐτὸς εἶναι μὲ λίγα λόγια ὁ σημερινὸς αὐτοκράτωρ ὁ ὁποῖος ἐφρόντιζε ἀπὸ τότε γιὰ τὴ μόρφωσιν τῶν ἰθαγενῶν μαζῶν.

Ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖο τρέφει ὁ λαὸς πρὸς τὴ μνήμην τοῦ Μενελίκ Β' εἶναι δικαιολογημένος. Εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατευμάτων του, κατετρόπωσε τοὺς Ἰταλοὺς εἰς τὰ 1896 καὶ τοῦ ὁποῦ ὁ ἀνδρὶς εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ἀδδῖς Ἀμπέμπα ὑψάνεται ὡς σύμβολον γενναιότητος. Δέκα περίπου ἔτη προηγουμένως, οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν ἡττηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἀβησσυνίους. Τὸ 1887, οἱ Ἰταλοὶ κατέλαβον τὴν Μασσάβα. Ὁ Ἰωάννης Β' ἐξεδέσταιλε τότε ἐναντίον τους τὸν ἀρχιστράτηγον του καὶ ἀρχόντα τῆς ἀνατολικῆς ἐπαρχίας Ἀδουα μὲ ἰσχυρὰς δυνάμεις καὶ τοὺς ἀνάγκασεν νὰ ἀποχωρῶσιν μὲ πολλὰς ζημίας πρὸς τὴν παραλία. Ἡ σπουδαιότερα φάλαγγς τῶν Ἰταλῶν ὑπέστη πανωλεθρίαν παρὰ τὸ Δογκαλί.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη εἰς τὸ Γκαλαβάτ, μαχόμενος κατὰ τῶν Μαγδιστῶν, οἱ ἴταλοι, ἐπωφελομένοι τῆς ἑσωτερικῆς ἀνομιαλῆς τῆς Ἀβυσσινίας, προσεπάθησαν νὰ ἐπιτύχουν εὐνοϊκὸν ὑπὲρ αὐτὸν καθορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ κτήσεών των. Τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς αὐτὴν, 1890, φανερῶνεται ὁ Μενελικ Β', ὁ ὁποῖος εἶχε μὲν στερεὴ βασιλεὺς τῶν βασιλείων τῆς Αἰθιοπίας καὶ ὁ ὁποῖος, χωρὶς περιστροφῆς ἀπέκρουεν τὶς ὑπερβολικὰς ἀξιώσεις τῶν ἱταλῶν. Ἀναγκάστηκε, ὅμως, ν' ἀντιμετωπίσῃ ἰσχυρὰν ἐισβολὴν τῶν ἱταλικῶν δυνάμεων εἰς τὸ Τυγρέ. Ὁ πόλεμος ἐξουσχίσθη αἰματηρότατος, ἕως τοῦ καλοκαίρι τοῦ 1896, ἐξερματισθὲν δὲ μὴ μὲν νῶτα καταστρεπτικῇ ἥττᾳ τῶν ἱταλῶν παρὰ τὴν Ἀδουά, ὅπου ἔχασαν περὶ τοὺς 7.500 ἄνδρες. Ὁ Μενελικ, ἐπὶ κεφαλῇ τῶν στρατευμάτων των, ἀνέκτιστο τὸ ὑπὸ τῶν ἱταλῶν κατεχόμενον φρούριον τοῦ Μακαλέ καὶ ἀπῆλλαξε τῆς ἱταλικῆς κατοχῆς τὸ Τυγρέ.

Λέγουν ότι μέσα μέρος της επιτυχίας, οι Άρβησσοί, το όφειλουν στη... μαχητική τους τέχνη! Σας φαίνεται παράξενο ότι είχαν τότε και ιδιαίτερα μαχητική τέχνη; Οι παλαιοί Άταλοι στρατιώτες διηγοῦνται και σήμερα ακόμη το τρομερό πάθος των συνασφέντων τους κατά τόν Ιταλοβαλκανικό πόλεμο: Οι Άρβησσοί επιτίθενται με φοβερές λαχές και βροντερὰ θόρυα. Δὲν αποβλέπουν—καὶ αὐτοὶ εἶναι τὸ περίεργο—τόσο εἰς τὸν φόνο τοῦ ἐχθροῦ, ὅσο στὴ στέρησι τῶν γεννητικῶν του ὀργάνων, δηλαδὴ τὸν εὐδουχισμό του. Ἀπὸ τὴν παιδικὴ τους ἡλικία ἐξασκοῦνται γιὰ τὴν ἐπιτήδεια αὐτῆ ἐναγχεῖρσις, ἣ ὅποια ἀποτελεῖ μέρος τῆς μαχητικῆς τῶν τέχνης καὶ ἣ ὅποια δὲν εἶναι παρὰ ἄρχαιο καὶ ἄγριο ἔθιμο. Κατὰ τὸν Ιταλοβαλκανικὸν πόλεμον, οἱ Άρβησσοὶ ἔκαμαν θρᾶσι. Ὡςως να θυμοῦνται τὰ σχόλια καὶ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι. Ὁ αὐτοκράτωρ Μενεῖλις, γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ βάρβαρον αὐτὸ ἔθιμον, ἐθέσπισεν ἑκτότε διὰ νόμου αὐστηροῦ τὴν ἀπαγόρευσιν του.

γενετήριος ουσία, η συσπληνική αρτηρία και η συσπληνική φλέβα, η οποία διακλαδίζεται σε δύο κλάδους, τον Μενελικό Ταύτο, γνωστό με δυνατό χαρακτηρισμό και βέλαια, υπάρχει στη διοίκηση της χώρας το δεξί χέρι του. Έπειτα, οι άμεσες εκυβέρνηση την χώραν κατά την διάρκεια της απουσίας του συζύγου της, ο οποίος έμαγε τον έναντι των εξωτερικών εχθρών της ο κράτους. Ιστορική είναι η στάσις της κατά την παραμονή της κηρύξεως του Ιταλοαλβανικού πολέμου.

Κατὰ τὸ στρατιωτικὸ συμβούλιον τὸ ὁποῖον συνεκροτήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Ἀδδίδς Ἀμπέμπα τὴν παραμονήν, ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο

διοτακτός. Δὲν ἤθελε νὰ ἐπιτεῖν
κατὰ τὸν Ἰταλὸν νὰ μὴ φύγῃ
καθὼς ἔλεγε, χριστιανικό αἶμα.
Ἄλλ' ἡ Ταῖτου, ἡ ὁποία μετεῖχε
τὴν συζητήσαν, σηκώθηκε με θυμὸν
καὶ ἀντὶ τοῦ «Τολμήσατε Μεγαλεῖς
ταῖς» εἶπε ἀγέρωχα στὸν ἀναπο-
φάστον αὐτοκράτορα: «Ἄν ἐὼν ἐ-
μεῖς γυναικα, καὶ θεὸς ἐγὼ εἶμι κε-
φαλὴς τοῦ στρατοῦ καὶ τὰ βασιλῶς
κατὰ τοῦ χερσίου ποῦ ἀπειλεῖ τὴν
ἐλευθερίαν μας.» Ἡ λέξις «γυναικα»
ἀποτεινόμενη εἰς ἀνδρα, θεωρεῖται
στὴν Ἀβραμεινὰ ἡ πιὸ βαρεῖα ἱ-
βερικὸν ποῦ μπορεῖ νὰ ὑπάρῃ. Καὶ
εἶχε τέτοια ἐπίδρασις στὸν αὐτο-
κράτορα, ὥστε τὴν ἴδια στιγμὴ ἀ-
πεφασίσετο ἡ ἐπίθεσις τῆς ὁποίας
ἐδόμας τὸ ἀποτελέσματα.

Μιλήσαμε για τα κατορθώμα-
τα του Μενελίκ Β'. Τώρα θα ελγα-
με τ'ως την περιέργεια να μάθετε
τί έκανε και ποιός ήταν ο Με-
νελίκ Α' ο ίδιος της δυναστεί-
ας. Ανάγκη ν'ανατρέξουμε στην
παράδοσι. 'Ακριβέστερα στις
βιβλικές παραδόσεις και στον
άρθροσυνακκό θρύλο, τόν ο-
ποίο οι ηγεμόνες της 'Αζουμ
παρεδέχθησαν ως ιστορική
αλήθεια.

Ὁς γνωστόν, ἡ περὶ
Φαρμακίας Βασίλισσα τοῦ
Σαββά, μίᾱ τῶν ὥραι-
τέρων γυναικῶν τῆς ἐ-
ποχῆς τῆς, ἐξέκρινε ἀ-
πὸ τῆς Αἰθιοπίας καί
πῆγε ἐπὶ τὴν Ἱεροσόλυ-
μα, προσκληθεῖσα
ἀπὸ τῶν Σολομών-
των, μέγροι τοῦ ὅποι-
ου ἔφθασε ἡ φήμη

της. Παρά την άρννηση της ξγινε σύζυγος του Σολομῶντος καὶ ἔμεινε ἀκετόν χρόνον στὴν Ἱερουσόλη ἀυτῇ. Καρπὸς τῶν ἐρωτῶν τῶν, ἦταν ἕνα ἀνδρὶ τὸ ποῖο δῶνάσατον Μενελεχ. Τὸ παιδί τῶνδῶν βασιλῶν ἐξεπαυδαυθῆ με τὴ φροντίδα τοῦ πατέρα του καὶ ἐχρίσθη ἀργότερα καὶ ἐστῆθη βασιλεύς της Αἰθιοπίας, μῆσα στὸν περίφημο καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Μετὰ ταῦτα, Μενελεχ ὁ Α', ἐπέστρεψε με τὴ μητέρα του θριαμβευτικῶς συνοδευόμενος ἀπὸ 12 χιλιάδες Ἑβραίους καὶ πολλὰ δῶρα. Οἱ Ἀβησσυνοὶ τὸν ἀναγναρίζουν ὡς γενάρχη τῶν. Τὰ χρονικά τῆς πατρίδος τῶν ἀναφέρουν μακρὰν σειρὰν βασιλῶν ὁ οἱποὶ κατὰγονται ἀπὸ αὐτὸν καὶ ὁ οἱποὶ ἡγεμόνευσαν σὲν δὴ τῇ τῇ Ἀβρησσυνία. Εἰς τοὺς Ἑβραίους ποὺ ἤλθαν ἀφελόνται τὰ ἐβραϊκά ἦθη καὶ ἔθιμα ποὺ βρίσκονται σήμερα στὴ ζωὴ τῶν Ἀβρησσυνῶν.

*Ένα γεγονός με μεγάλη σημασία είναι ότι η Αιθιοπία ποτέ δεν κατέκτησε από Εύρωπαίους ή από βάσβαρους επιδρομείς. Χάρης στο απόρρηστο των όρεσθων της και το φιλελεύθερο των κατοίκων της, διετήρησε μαζί με την ανεξαρτησία και τα πρόταγμα ήθη και έθιμα. Ακριβώς, όμως, γιά τόν λόγον αυτόν έμποδίσθη, έν τινι μέτρον και η πρόοδος της. Τό διοικητικόν σύστημα είνι τήν Άθρησινά είναι ακόμη φεουδαρχικό. Ή ύπαρξις πολλών Ράς, τυπικά δηλαδή βασιλέων, είναι ή μεγαλύτερα απόδειξις. Ο Νεγκούσι, ο αυτοκράτωρ, δέν έχει μεγάλη έξουσία επί των Ράς, αὐτῶν, οί όποιοί έννοούν τά κρατούν τήν Αιθιοπίαν εις τό στάδιο τοῦ άπόλυτου φεουδαρχισμοῦ. Οί Ράς, ύποστηρίζε Γάλλος δημοσιογράφος, οί όποιοί έμελετήσαν τήν καταστασιν, είναι ένγίστασι και άταρχικοί, έχθροί τής πρόοδου και τό σπουδαιότερο, ύποστηρίζονται από τόν κλήρο. Ο αυτοκράτωρ Χαίλε Σελασιέ, προσπαθε και κάνει ότι μπορεί γιά τόν εκπολιτισμό τής χώρας του.

«Όλα αυτά, όμως, άφορούν την έσωτερική κατάσταση. Ο έξωτερικός έχθρος θα εύρισκε τους Ράς ένωμένους, όσο δεν θα ήμπορέσουμε να ένωθουμε ποτέ οι Έλληνες, χάριν του κοινού συμφέροντος. Ο άρτιστανικός στρατός, μολοντί κατά μικράς ομάδας και χωρίς ενιαία διοίκηση, είναι καλά ώργανωμένος και βοηθείται από στίφη άτάκτων πολεμιστών, που άψηφουν τον θάνατο. Η Ίταλία έξέρι καλά την κατάσταση αυτήν.

Για τα ῥηκ καὶ ἔξιμα τῶν Ἀβυσσινίων, γιὰ τὴν σημερινήν πρωτεύουσά, τὴν Ἀδῖς Ἀυμπέτα, τὸ «Νέον Ἄνθος», καθὼς τὴν ἐβάπτισε ὁ Ἀυτοκράτωρ Ταϊτόυ, γιὰ τὴν ἔθιμοτυπία τῶν ἀνακτόρων, γιὰ τὸ λαό, ἔχουν γραφεί ἀρκετοὶ δικαί μα. Μεταξὺ τῶν πρώτων ὁ κ. Σωκρ. Προκοπίου, ὁ κ. Δημ. Νικολόπουλος, Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑξωτερικῶν καὶ ἄλλοι Γενικοὶ Πρόξενοι ἐν Ἀδῖς Ἀυμπέτα, ὁ κ. Κ. Γεωργιάδης, γιὰ νὰ περιορισθῶν εἰς ὅσους ἀνέτρεξε. Ὅλα ἔχουν τὴν παρρηλικὴ χάρι τῶν πρωτόγονων ἑλλήνων τὰ ποταμιά ἀπὸ τῶν παραπομπῶν καὶ πολιτισμῶν.

Οι Άβρησσιον είναι πολύ θρησκόι. Νηστεύουν δυο φορές την εβδομάδα. Στις μεγάλες νηστείες τρώνε μόνο το δελινό! Πηγαίνουν τακτικά στις εκκλησίες και ξενυχτούν, γιατί η λειτουργία αρχίζει πάντα το βράδυ και τελειώνει το πρωί. Άσπρινουσιν, όπως όλοι οι Άβρησσιον, κρατώντας ένα ραβδί στο χέρι τους, οι παπάδες τους, εϋχόλυτοι εάν όλους τους άλλους, ψέλνουν τους ψαλμούς του Δαυτδ υπό τους ήχους ενός ταμπούρου. Στις μεγάλες γιορτές οι παπάδες είναι βουτηγμένοι στο μεταξάι, πάντα όμως εϋχόλυτοι. Εϋχόλυτοι περπατούν οι τιτλούχοι, ο λαός και οι περισσότεροι από τους Ράς. Έξαιρείται ο Αυτοκράτωρ.

«Αλλά γιατί αυτή η ζυμολογία; Για λόγους ανδρείας! Έκείνος πού θα φορέση ευρωπαϊκά παπούτσια θεωρείται μαλθακός κι' άκόμη ξενομανής. Έπιτρέπονται τ'α παπούτσια τότε μόνο όταν ο Άβρησσουνά πάσχει από... άρροδίο νόσημα κι' υποβάλλεται στη θεραπεία τής άβρησσινιακής μεθόδου, ή όποια μεταξύ άλλων έπιβάλλει τό... παπούτσι».

«Ας γυρίσουμε στη λειτουργία. Όλοι οι παπάδες και είναι πολλοί, σχηματίζουν παράταξη και κινούνται ρυθμικά με ένα βήμα μπροστά και ένα πίσω και κάποτε, επάνω στη θρησκευτική τους έξαρση, πηδούν σά να χορεύουν. Όταν αποκόνουν από τον κόπο και την αγρύπνια, καθόνται χάρω μέσα στην έκκληση και αποκοιμούνται. Ένας μόνο μένει αγρυπνος. Μόλις χαράξει σηκώνονται για να συνεχίσουν τις παράφρονες φωλιωμένες των.

Ἐκκλησίαις υπάρχουν πάρα πολλές. Μόλις ὁ αὐτοκράτωρ ἢ κάποιος Ράς, δεινευθῇ κάποιον ἁγίο, σὲ ὥριμηνῇ θέσι, σπεύδει ἀμέσως νὰ κτίσῃ νέα περῶνόν ἐκκλησία. Ὁ αὐτοκράτωρ ἢ ὁ Ράς παίρνει τὴν πέτρα ἢ τὸ ξύλο στὸν ὅμο του καὶ τὸ κουβαλᾷ στὸν τόπο πού πρόκειται νὰ κτισθῇ ἡ ἐκκλησία. Χιλιάδες Ἀβρῆσσοι τὸν μιμοῦνται. Ἔτσι τὰ ἀπαιτούμενα ὑλικά, μέσα σὲ λίγες ὥρες, εἶναι ἔτοιμα.

Σε τέσσερες χιλιάδες υπολογίζονται οι παπάδες στην Άβησσυνία. Ή πληθώρα αυτή οφείλεται στην εύκολια που ο Κόπτης Μητροπολίτης αποσπείρει την χειροτονία του πρώτου υποψηφίου. Ένα βωδι, ένα μουλάρη ή και μερικά τάλλαρα, προσφερόμενα στον Μητροπολίτη, κάνουν το θαύμα τους.

Ο έπικεπτής της αγοράς βρίσκεται κάποτε ενώπιον τρομερού θεάματος: της τιμωρίας ενός κλέπτη ή του ερυσούλου. Ένας, οποιοσδήποτε στρατιώτης, εκτελώντας τη διαταγή του αυτοκράτορος ή του βασιλιά, ώφανε, το κοφτερό σπαθί του και του κόβει το χέρι από το μέρος του καρπού. Δεν είναι κανένα κοινό κακούργος απαγχονίζεται δημοσία σε δένδρο στη μέση της αγοράς και το πτώμα του μένει εκτεθειμένο για δύο ημέρες προς παρδειγματισμό. Και πράγματι το μέτρο είναι αποτελεσματικό, αν κρίνει κανείς από τον μικρό σχετικώς αριθμό των «κουλοεργών» οι όποιοι κυκλοφορούν στους δρόμους. Κάτι περίεργο αλλά και παρόμοιο μαζί είναι τα «κινητά γραφεία» του δικάζοντος τα πταίσματα και τα πλημμελήματα. Διαρ-

...καὶ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ δικαστοῦ καὶ τὰ πταίσματα καὶ τὰ κηρύγματα
δικαστῆ, ὁ ὁποῖος εἶναι ταυ-
τοχρόνως ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπο-
ρίου, Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομί-
ας, Ἀρχιτελώνης, Εἰρηνο-
δίκης, Δήμαρχος κ.τ.λ. οἱ τυπ-

ματάρχαι, οι γραφείς, οι ακόλουθοι που τρέχουν από πίσω του για να του υπενθυμίσουν διάφορους υποθέσεις. Τόν 'Υπουργόν-Φάντασμα καταδιώκουν πρό πάντων οι ένδιαφε-

...ομόνοιοι πολίτες, ανυπομονούντες να πάρουν την απάντησή του. Και συχνά την παίρνουν από το ύψος του... μουλαριού του.

Και κάτι άλλο,
που μυρίζει πολιτισμό
(Το τέλος στη σελίδα 64)

Γ. ΠΕΡΙΔΗΣ

ΑΝΔΡΟΚΡΑΤΙΑ

Σύμφωνα μ' ένα μύθο της αρχαιότητας, την εποχή που βασιλεύε ο Κέκρωψ σ' Αθήνας, την άσχημη ακόμα πόλη, συνέβη ένα διπλό θαύμα. 'Ανεβλάστησεν από τη γη μιὰ ἐλγά και ταυτόχρονα σ' ένα άλλο μέρος ανέβλυσε νερό. 'Ο βασιλεύς απετάνθη τότε στο Μαντείο των Δελφών απ' όπου έλαβε την εξής απάντηση:

«'Η ἐλγά σήμαινε την 'Αθηνά και το νερό τον Ποσειδῶνα. Οἱ πολίτες ἤσαν ἐλεύθεροι νὰ δώσουν στην πόλη τους το ὄνομα ἑνὸς απ' τοὺς δυὸ αὐτοὺς Θεοὺς...»

'Ο Κέκρωψ συνεκάλεσε τότε μιὰ λαϊκή συνάθροιση στην ὁποία ἔλαβαν μέρος ἄνδρες και γυναίκες, πού σύμφωνα με τοὺς νόμους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχαν δικαίωμα ψήφου. Οἱ ἄνδρες ψήφισαν ὑπὲρ τοῦ Ποσειδῶνος, οἱ γυναίκες ὑπὲρ τῆς 'Αθηνᾶς. 'Επειδὴ, ὅμως, οἱ γυναίκες εἶχαν μιὰ ψήφο περισσότερη, ἡ πόλις πῆρε τὸ ὄνομα τῆς κόρης τοῦ Διός, τῆς 'Αθηνᾶς και ὀνομάστηκε «'Αθῆναι».

'Ο Ποσειδῶν, ὅμως, πού ἔγινε ἔξω φρενῶν κατέκλεισε ἀμέσως με τὰ κύματα τῆς θάλασσας τὴ χώρα τῶν 'Αθηναίων. 'Η 'Αττική πλημμύρισε και τότε οἱ 'Αθηναῖοι γιὰ νὰ κατευνάσουν τὴν ὄργη τοῦ Θεοῦ ἐπέβαλλαν στὶς γυναίκες τὶς ἀκόλουθες ποινές:

«'Απώλεια τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου. Τὰ παιδιά, δὲν θάφερναν πιά τὸ ὄνομα τῆς μητέρας τους και οἱ γυναίκες, δὲν θὰ ὀνομάζονταν πιά 'Αθηναῖες».

'Ο μῦθος αὐτός παρουσιάζει ἀνάγλυφα τὸ τέλος τῆς γυναικοκρατίας, δηλαδή τοῦ συστήματος τοῦ μητριαρχικοῦ δικαίου (jus matrimonium) πού, ὅπως εἶναι γνωστό, εἶχε ἐπικρατήσει στην αὐγὴ τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὸ περίεργο, ὅμως, σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία, εἶναι, πῶς, τὸ τέλος τῆς γυναικοκρατίας, πού τὴν ἀκολούθησεν ἡ ἀνδροκρατία ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα, σ' ἄλλες 'Αθῆνας, ἀπὸ φταίξιμο τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖες ὑπέστησαν με αὐτὸν τρόπο τὶς συνέπειες τῶν σφαλμάτων τους.

Κι' ἔτσι τὸ τρα-

γικό θέαμα πού ἐμφανίζει σήμερα μπροστὰ μας ἡ ἐπικρατούσα παντοῦ κρίσις ἀποτελεῖ μιὰν ἀφορμὴ γιὰ νὰ σκεφθοῦμε τὸ μῦθο αὐτὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Κέκρωπος.

Αὐτὴ τὴ φορά, ὅμως, ἡ καταστροφή πού ἀπειλεῖ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀνδρικών σφαλμάτων. 'Η σημερινὴ κρίσις τῆς ὑφῆλίου δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ κρίσις συστήματος: τοῦ συστήματος τῆς ἀνδροκρατίας. Μὲ ἄλλες λέξεις βρισκόμεθα μπροστὰ στὴ χρεωκοπία τῶν ἀνδρῶν, ἐννοεῖται τῶν ἀνδρῶν, πού κρατᾶνε στὰ χέρια τους σ' ὅλα τὰ Κράτη τὴν ἐξουσία.

Τὰ ζητήματα, πού τίθενται πρὸ τῶν λαῶν κατὰ τρόπον ἀγωνιώδη και παραλύουν τὴ διεθνή ζωὴ, προέρχονται ἀπὸ διαφορές και πολυσύνθετες αἰτίες, πάντως ὅμως, στὴ γενικότητά τους ἀφοροῦν ὅλες γενικῶς τὶς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις. 'Επομένως, εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὴν διανοητικὴ ἱκανότητα τῶν ἀνθρώπων και δὲν ὑπερβάλλουν τὶς ἡθικὲς και ὑλικὲς δυνάμεις τους.

'Αν πιστέψουμε τὰ δεδομένα τῆς κοινωνιολογίας, πάνε τέσσερες χιλιάδες χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἡ γυναικοκρατία ἀντικατεστάθηκε ἀπὸ τὴν ἀνδροκρατία. 'Απὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἡ μητέρα ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Τὴν ἀντικατέστησεν ὁ πατέρας, πού ἐδημιούργησε και τὶς πατριαρχικὲς οἰκογένειες, πού δὲν σβύσαν ἀκόμα ὀλότελα ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς οἰκουμένης.

Τὸ μητριαρχικὸ δίκαιο, πού παραλλαγμένο στὴ βάση του, συναντιέται ἀκόμα σὲ μερικὲς πρωτόγονες φυλὲς τῆς Αὐστραλίας, στήριξε τὸν κόσμον στὰ πρῶτα του βήματα. 'Απὸ τὴν ἐποχὴ, ὅμως, πού ἐπεβλήθη τὸ πατριαρχικὸ δίκαιο, οὐσιαστικὰ ἄρχισε μιὰ παρακμὴ τοῦ κόσμου τῆς ὁποίας τὸ φρικτὸ κατάντημα βλέπουμε σήμερα. Οἱ ἄνδρες, ἐπωφελοῦμενοι διαφορῶν συνθηκῶν, πού τὴ συμβολικὴ παράστασή τους τὴ βρίσκουμε στὸν ὠραῖο 'Αττικό μῦθο, κατάρθωσαν νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὴν ἀρχὴ και νὰ ἐπιβάλουν ἕνα δικό τους σύστημα κοινωνίας, ὀλότελα ἀντίθετο πρὸς τὴ φυσικὴ κατάσταση τῶν πραγμάτων. Τὸ ἀνδροκρατικὸ σύστημα, πού ὑπεβλήθη ἀπὸ κείνη τὴ μοιραία ἐποχὴ, ἐξακολούθησε νὰ ἰσχύει ἴσαμε σήμερα και ἐμεῖς ἐκλήθημεν νὰ παραστοῦμε στὸ ξεψύχημά του, τὸ τόσο ἄδοξο και τὸ τόσο ταπεινὸ.

'Ισαμε σήμερα οἱ ἄνδρες ἦσαν ὑπερήφανοι γιὰ τὸ ἔργο

τους, γιὰ τὸν πολιτισμὸ τους. Τὸ κλασσικὸ ἐπιχείρημα, πού ἀντιτίθετο στὶς ἀξιώσεις μας ἦταν κυρίως ἕνα ἐπιχείρημα γεγονότων. 'Όλα ἦσαν ἐν τάξει και ἐπικρατοῦσε παντοῦ εὐτυχία και γαλήνη, χωρὶς τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν στὴν κοινωνικὴ και πολιτικὴ ζωὴ τῶν Κρατῶν.

'Η ἰσότης πού διεκδικοῦσαν οἱ γυναίκες δὲν ἦταν δυνατόν παρὰ νὰ ἔχη καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. 'Ετσι ἡ φεμινιστικὴ κίνησις καταπολεμήθηκε με φανατισμὸ και μυστικισμὸ κι' αὐτὸ γιὰ τὴν παραδεχόμεθα πῶς ἡ ἀντιφεμινιστικὴ κίνησις ἦταν καλῆς πίστεως και ἐλκρικρινῆς.

'Ας μᾶς ἐπιτραπῇ, ὅμως, μπροστὰ στὴ χρεωκοπία τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου τῶν ἀνδρῶν νὰ ὑποβάλουμε τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: ἡ ἀνθρωπότης θὰ βρισκότανε μπροστὰ στὴν τραγικὴ αὐτὴ ἀδιέξοδο, ὅπου ἀνάμεσα τῆς παλαίης ἀπεγνωσμένης, ἀν ἡ ἐπίδρασις τῆς γυναίκας εἶχε γίνῃ αἰσθητὴ με τρόπον ἀποτελεσματικὸν στὴν κοινωνικὴ και πολιτικὴ ζωὴ τῶν Πολιτισμένων Λαῶν: 'Εμεῖς ἀπαντοῦμε: "Οχι!"

'Όπως, ὅμως, παρατηρεῖ ὀρθότατα ὁ Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς Παρισίων κ. Joseph Berthelemy στὸ θεμελιώδες ἔργο του «'Η ψήφος τῶν γυναικῶν»,

«στὶς περισσότερες χώρες πού οἱ γυναίκες ψηφίζουν δὲν ἐξασκοῦν καμμιὰ ἐπίδραση στὸ Κοινοβούλιο και στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας τους. Οἱ γυναίκες εἶναι ἴσες με τοὺς ἄνδρες στὴν ἐξάσκηση τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, μὰ δὲν ἔχουν καμμιὰ ἰσότητα ὅσον ἀφορᾷ τὸν προεκλογικὸ ἀγῶνα. 'Ο Κοινοβουλευτικὸς μηχανισμὸς, ἡ πολιτικὴ ζωὴ, ἀγνοοῦν τὶς γυναίκες πού ψηφίζουν χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ἐπιδράσουν στὶς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους».

Θὰ φανῇ παράδοξο, κι' ὅμως εἶναι ἀληθινὸ, πῶς, στὸ Κράτος, πού ἀκόμα οἱ γυναίκες δὲν ἀπέκτησαν πολιτικὰ δικαιώματα, μπορεῖ κανεὶς νὰ βρῇ τὸ εὐεργετικὸ ἀποτέλεσμα πού εἶχε ἡ ἐπίδρασις τῶν γυναικῶν στὴ 'Εθνικὴ ζωὴ ἐνὸς λαοῦ. 'Ο τόπος αὐτὸς εἶναι ἡ Γαλλία. Οἱ Γαλλίδες, δὲν ψηφίζουν, ἐν τούτοις, ὅμως, ἔχουν ἐνεργὸ και ἀποτελεσματικὴ ἀνάμιξη στὴν κοινωνία, στὴν οἰκογένεια και σ' αὐτὴ ἀκόμη τὴ δημοσίᾳ ζωὴ.

'Η Γαλλίδα δὲν εἶναι μόνον μιὰ καλὴ οἰκοκυρά, ἀλλὰ ἕνος ἔξυπνος και μετρημένος ὁδηγὸς τῆς οἰκογενείας, πού ἀποτελεῖ μ' αὐτὸν τρόπο τὸ πρωτόπλασμα τῆς ζωῆς και τῆς 'Εθνικῆς Οἰκονομίας κάθε Κράτους.

'Αποτέλεσμα τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ μετρημένο και ἰσορροπημένο πού χαρακτηρίζει τὸ Γαλλικὸ λαὸ και πού ἰδίως ἀπεκαλύφθη κατὰ τὴν τελευταία διεθνή κρίσις τὴν ὁποία κατάρθωσε ν' ἀντικρύσῃ ἡ Γαλλία και νὰ διέλθῃ χωρὶς νὰ ὑποστῇ σχεδὸν κανένα κλονισμὸ.

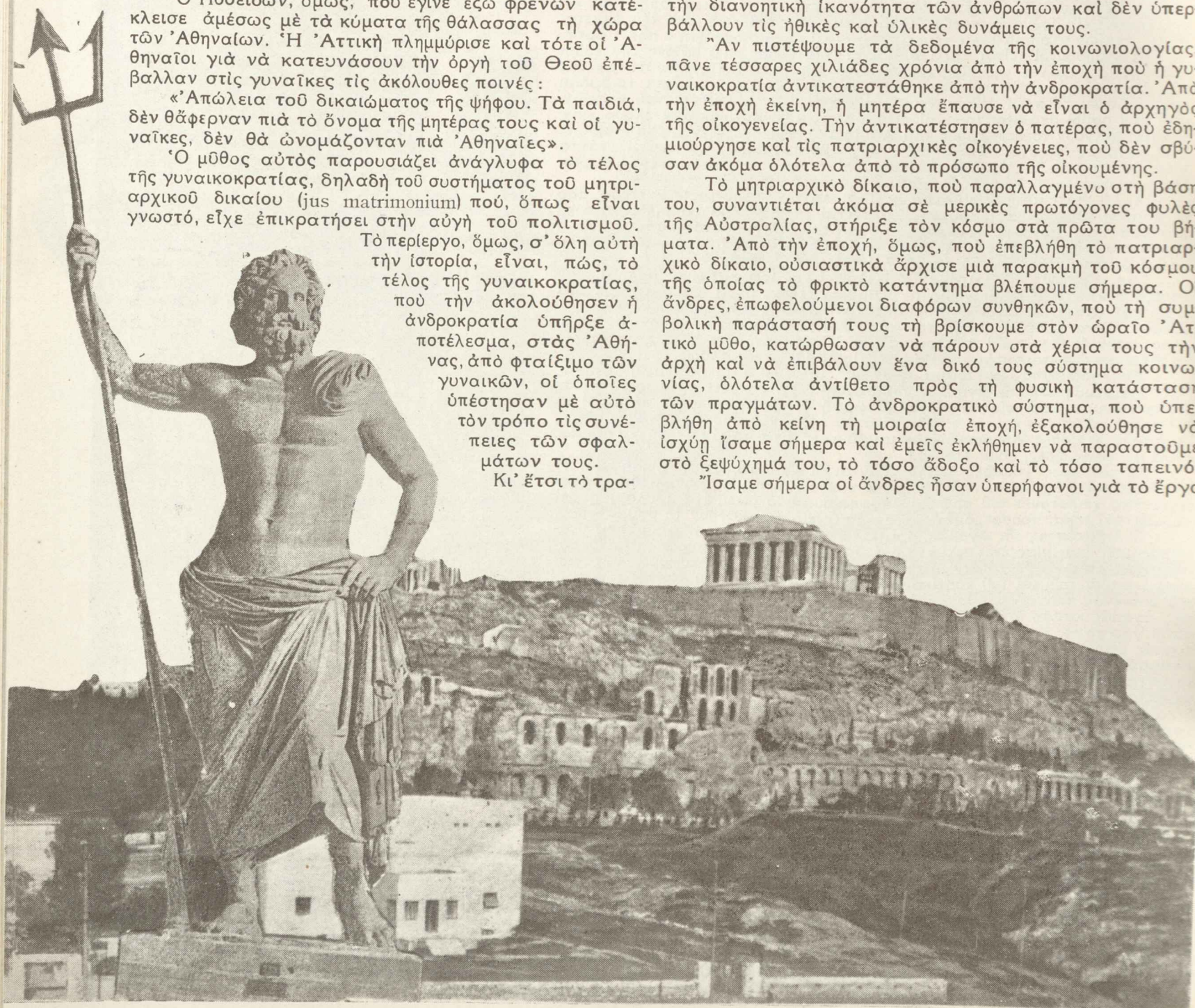
Τὸ παράδειγμα αὐτὸ τῶν Γαλλίδων εἶναι ἕνα σπουδαιότατο ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ φεμινισμοῦ και ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀναγνώρισεως τῶν κοινωνικῶν και πολιτικῶν δικαιωμάτων τῆς γυναίκας, με τὴ σκέψη ὅτι ἡ ἀναγνώρισις αὐτὴ θὰ ἔχῃ ἀγαθὰ και χρήσιμα ἀποτελέσματα γιὰ τὴ ζωὴ και τὴν πρόοδο κάθε χώρας...

Εἶναι πιά καιρὸς οἱ ἄνδρες ν' ἀναγνώρισουν και νὰ δεχθοῦν νὰ δώσουν στὴν γυναίκα τὴ θέση πού ζητεῖ και πού ἄλλως τε τῆς ἀνήκει στὴν Κοινωνία.

'Η διεθνὴς κρίσις ἔχει ἀνάγκη δραστηρίων μέτρων, πού μόνοι τους οἱ ἄνδρες δὲν θὰ κατορθώσουν νὰ ἐξεύρουν και νὰ ἐφαρμόσουν. 'Η χρεωκοπία τῆς ἀνδροκρατίας ἐπιβάλλει,

τὴν ἀνάμιξη τῆς γυναίκας στὴν πάλῃ γιὰ μιὰν ἀναδημιουργία σταθερὴ και θετικὴ, πού θὰ κατορθώσῃ νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ καλλίτερη «αὖριον». Διαφορετικὰ, ἡ ἀνθρωπότης θὰ κατακλεισθῇ ἀπὸ τὰ ἴδια ἐκεῖνα ἐκδικητικὰ κύματα με τὰ ὁποῖα κατεκλύσθη και ἡ ἀρχαία 'Αττικὴ, καθὼς ἀναφέρει ὁ μῦθος.

ΣΤΕΛΛΑ ΓΙΑΠΑΠΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΦΟΒΕΡΩΤΕΡΑ ΟΠΛΑ
ΤΟΥ ΑΥΡΙΑΝΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΝΑΡΚΗ

Ο ΥΠΟΥΛΟΤΕΡΟΣ ΕΧΘΡΟΣ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Η ΕΛΛΑΣ ΑΠΕΚΤΗΣΕΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΝΑΡΚΩΝ

Τρεις μεγάλοι και φοβεροί έχθροι τών πλοίων, είτε της επιφανείας, είτε του βυθοῦ, τελειοποιούνται αδιακόπως στήν εργοστάσια της πολεμικής βιομηχανίας ὅλου τοῦ κόσμου, ἐν μέσῳ ὕμνων καί δοξολογιῶν ὑπὲρ τῆς Εἰρήνης... Τορπίλλες, νάρκες καί βόμβες ἀνθυποβρυχιακές, μηχανήματα σατανικῶν ἐμπνεύσεων, ἀλλάζουν ἀπό ἡμέρα σέ ἡμέρα μορφή καί σύνθεσιν καί περνοῦν σέ πλαίσια πού ὁ κοινός νοῦς εἶνε ἀδύνατον νά παρακολουθήσῃ.

Ἡ τορπίλλη, ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου, ἐτελειοποιήθησαν σέ τέτοιο καταπληκτικό βαθμό, πού ἀπέκτησαν «νοῦν», μπορεῖ νά πῇ κανεῖς καί ἀπερίγραπτη μαχητικότητα. Τρέχουν σάν δαίμονες τῆς θαλάσσης, κυνηγοῦν μέ ἀστραπιοῦν ταχύτητα τὸ θῦμα τους, καί δίνουν τὴν ἐντύπωση «μηχανῆς-ἀνθρώπου».

Ἡ νάρκη, ἐτελειοποιήθησαν καὶ αὐτὲς καί ἔγιναν ὁ πιὸ ὑποῦλος καὶ πιὸ ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς τῶν πλοίων...

Ἔτσι καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἡ παγκόσμιος αὐτὴ προσπάθεια γιὰ τὴν τελειοποίηση τῶν «κατὰ θάλασσαν ἐξολοθρευτικῶν μέσων», εἶχε κάποιο θετικό καὶ ἐπιτυχὴ ἀντίκτυπο. Στὸ Ναύσταθμο, ὁ ἀξιωματικός τορπιλλομηχανικός κ. Μωραΐτης, κατ'ἄρῳσε νά ἀνακαλύψῃ ἕνα νέο τύπο νάρκης, πού τὰ πρῶτα δοκιμαστικά πειράματα ἐστέφθησαν ἀπὸ μεγάλη ἐπιτυχία. Ἡ ἐφεύρεση ἐδόθη ἀμέσως πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ἕνα μικρὸ ἐργοστάσιον ἰδρύθηκε στὸν Πειραιᾶ καὶ δὲν πέρασε καὶ πολὺς καιρὸς, πού τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν παρέλαβε ἐπισήμως τὴν πρώτην του παραγγελίαν. Ἐγινε, τότε, παρουσία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, τελετὴ καὶ ἐγράφησαν πολλὰ στὸν καθημερινὸ τύπο. Ἀλλά, — ὅπως συμβαίνει ἀλλοῦστε μ' ὅλες τὶς δημοσιογραφικὰς ἐπικαιρότητες — ἡ νάρκη ξεχάστηκε καὶ κανεῖς δὲν ἐσκέφθηκε νά μιλήσῃ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὴν ἱστορίαν της...

Εὐκαιρία, λοιπόν, σήμερα, νά δώσουμε στοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀθηναίου», μιὰ σαφὴ καὶ λεπτομερὴ εἰκόνα τοῦ φοβεροτέρου αὐτοῦ πολεμικοῦ ὅπλου, πού ἡ χρησιμοποίησή του κατὰ τὰ τέλη τοῦ μεγάλου πολέμου, εἶχε προσλάβῃ μεγίστη καὶ γενικὴ ἔκτασιν. Πρωτίστως, ὅμως, πρέπει νά γίνῃ μιὰ βασικὴ διευκρίνισιν. Νά χωρισθῇ ἡ νάρκη ἀπὸ τὴν τορπίλιν. Κι' αὐτό, γιὰ τὸν πολὺν λαόν, συνήθισε νά ὀνομάζῃ «τορπίλλες» καὶ τὶς πραγματικὰς τορπίλλες καὶ τὶς νάρκες, χωρὶς νά ξεχωρίζῃ τὴ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη, μ' ὅλη τὴν τεραστίαν διαφορὰ πού ὑφίσταται μεταξύ τους.

Ἡ τορπίλλη, μοιάζει σάν πελώριον πούρο καὶ ἐκσφενδονίζεται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἴτε ἀπὸ πλοῖα ἐπιφανείας, εἴτε ἀπὸ ὑποβρύχια. Ἐχει μὲν σὲ ἕνα μεγάλο «κῶνον» γεμάτον ἀπὸ ἐκρηκτικὰς ὕλες, σὸ μέσον τὸ θάλαμον, πού μέσα του τοποθετεῖται ὁ πεπιεσμένος ἀέρας, πού κινεῖ τὴ μηχανὴ καὶ πῶς ὁ κινητὴρ μὲ τετραπλοῦν ἔλικα. Ἡ τορπίλλη ἐκσφενδονίζεται ἀπὸ κανονισθὶ τὸ βάθος πού θὰ πρέπῃ νά πάρῃ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης γιὰ νά πληῖξῃ ἀφ' ἐνὸς τὰ ὕψηλα τοῦ ἐχθρικοῦ σκάφους καὶ γιὰ νά μὴ γίνῃ ὅφ' ἑτέρου ἐγκαίρως ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸ ἐχθρικό σκάφος ἐναντίον τοῦ ὁποῦ ἐκσφενδονίζεται. Ἀναπτύσσει ταχύτητα ἀπὸ 40 ἕως 45 μίλλια τὴν ὥραν.

Ἡ τορπίλλη, πού εἶνε βέβαια ἕνας φοβερός ἐχθρὸς δὲν εἶνε καὶ τόσο ἐπικίνδυνος, ὅταν ἐκσφενδονίζεται ἀπὸ πλοῖα ἐπιφανείας. Ὅταν οἱ στολίσκοι τῶν ἀντιτορπιλικῶν πρόκειται νά ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ νά ἐκσφενδονίσουν τορπίλλες ἀναπτύσσουν ὅλην τὴν ταχύτητα καὶ μόλις φθάνουν σὸ ὕψος τοῦ ἐχθρικοῦ σκάφους, ἐκσφενδονίζουν τὶς τορπίλλες τους καὶ ἀλλάζουν ἀμέσως κατεύθυνσιν. Ὁ ἐλιγμός αὐτός, πού ἔχει σκοπὸ νά προφυλάξῃ τὰ ἀντιτορπιλλικά ἀπὸ τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ, ἀποκαλύπτει ταυτοχρόνως στὸν ἐχθρό, ὅτι ἐκσφενδονίσθησαν ἐναντίον του τορπίλλες, ὁπότε καὶ προσπαθεῖ καὶ αὐτός δι' ἀντιθέτων καὶ καταλήλων ἀντελιγμῶν νά διαφύγῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον πού τὸν ἀπειλεῖ. Ἀντιθέτως, ὅμως, ἀποτελεῖ μέγιστον κίνδυνον, ὅταν ἡ τορπίλλη ἐκσφενδονίζεται ἀπὸ ὑποβρύχιο ἐν καταδύσει, γιὰ τὴν καὶ ἀπόστασιν τότε εἶνε μικρά καὶ ὁ ἐχθρὸς τὶς περισσότερες φορὲς δὲν προφθάνει νά ἀντιληφθῇ ὅτι ὑπέρσῃ τορπιλλισμός.

Ἀπὸ τὴν τορπίλλη, λοιπόν, μπορεῖ νά ξεφύγῃ ἕνα πολεμικό

Ἐναντι. Ἐκ τῶν ἀνω πρὸς τὰ κάτω: Μία σειρά νάρκων. Παραλοβὴ νάρκων εἰς τὴν φορηγίδα. Ἐπιβάσεις νάρκων ἀπὸ τῆς φορηγίδος καὶ τοῦ προβλήτος εἰς τὰ καράβια.

Ἄνω: Δύο ἀπόψεις ποντίσεως νάρκων εἰς τὴν θάλασσαν.

Κάτω: Διάγραμμα τοῦ τρόπου καθ' ὃν ποντίζονται καὶ τῆς μηχανικῆς σταθμίσεως καὶ τοποθετήσεως αὐτῶν στὴ θάλασσαν.

ἢ ἐμπορικὸ πλοῖο. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν νάρκην; Ἀπὸ τὸν φοβερό καὶ ὑποῦλον αὐτὸν ἐχθρό, πού κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιμένει ὑπομονητικὰ, μέρες, βδομάδες καὶ μῆνες δολοκλήρους τὰ ἀνύποπτα θύματά του; Πῶς, καὶ μὲ ποῖον τρόπο θὰ μπορέσῃ νά τὴν ἀποφύγῃ ἕνα ἐχθρικό ἢ καὶ φιλικὸ ἀκόμη, σκάφος;

Ἡ νάρκη, περιμένει τὸ θῦμα της, ἀντιθέτως πρὸς τὴν τορπίλιν πού ἐπιτίθεται. Κάθε νάρκη ζυγίζει ἕνα τόννον καὶ περικλείει μέσα σὸ χάλυβδινο ἐσωτερικὸ τῆς ἐκρηκτικῆς ὕλης 200 κιλῶν! Τὸ σχῆμα της εἶναι στρουγγυλό, τὸ ὕψος της φθάνει σέ 1½ μέτρο καὶ ἡ διάμετρος της κυμαίνεται ἀπὸ 0,90 μ. Ἰσάμε 1 μέτρο. Ἀπὸ τὶς εἰκόνας πού παραθέτομε μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης μὰς νά κατατοπισθῇ ἐπακριβῶς μὲ τὰ ἐκρηκτικὰ μηχανήματα τῆς νάρκης. Διὰ νὰ ἐκραγῇ, πρέπει τὸ πλοῖο νά προσκρούσῃ ἐπάνω στὰ «κεφάλαια» (εἶδος πυροσωλῆνων) πού ἐξέχουν τριγύρω της. Περίπτωσις, ὅμως, νά προσκρούσῃ ἕνα σκάφος ἐπάνω στὴν νάρκην καὶ νά μὴ ἐγγίξῃ τὰ «κεφάλαια» αὐτά, δὲν ὑπάρχει. Ἡ νάρκη «ποντίζεται» ἀπὸ πλοῖα καὶ ἀπὸ ὑποβρύχια, παραμένει δὲ σέ τόσο βάθος κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, ὅσο χρειάζεται καὶ ὅσο κανονισθῇ ἀπὸ ἕνα εἰδικὸ μηχανήμα πού ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐξαρτήσεώς της. Τὸ μηχανήμα αὐτό, τὸ «ἀγγύριο» ὅπως τὸ ὀνομάζουν, ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸ ὄριον σώμα τῆς νάρκης, μόλις εὑρεθῇ στὴ θάλασσαν καὶ βυθίζεται, ἐνῶ ἡ νάρκη ἐξακολουθεῖ νά ἐπιπλῇ. Τὸ «ἀγγύριο» καὶ ἡ νάρκη συνδέονται μὲ ἕνα ἰσχυρὸ συρματόσχοινο, πού παύει νά ἐκτυλίσσεται, ὅταν τὸ «ἀγγύριο» βρεθῇ ἀπὸ τὸ βυθὸ τῶς μέτρα, ὅσα ἔχει προηγουμένως κανονισθῇ νά μελνῇ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἡ νάρκη. Δηλαδή, ἀν' ἀπὸ τὸ σημεῖο ἐκεῖνο πού ἐπονίσθη ἡ νάρκη διέρχονται ἀπότομα μεγάλοι βυθίσματος, καὶ ἡ νάρκη πρέπει νά μελνῇ π.χ. 6 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, τὸ «ἀγγύριο» θὰ σταματῇ ἀκριβῶς 6 μέτρα ἀπὸ τοῦ βυθοῦ νά ἐκτυλίσσῃ συρματόσχοινο. Ἔτσι ἡ νάρκη, βυθίζεται τόσο ὅσο χρειάζεται καὶ ἔχει κανονισθῇ, ἕως βθου καθίσῃ στὸ βυθό, ἐάν παρίσταται ἀνάγκη.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ πολεμικὴ βιομηχανία, ἔχει σημειώσει τέτοιες προόδους στὴν κατασκευὴ νάρκων, ὥστε, σέ προσεχὴ πόλεμον, ἡ νάρκη νά θεωρεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ φοβερότερα μέσα καταστροφῆς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, πού ἡ νάρκη δὲν εἶχε ἀκόμα τόσο τελειοποιηθῇ, ὅσο σήμερα, ἡ νάρκη ἐχρησιμοποιήθη εὐρύτατα καὶ τὰ ἀποτελέσματά της ὑπῆρξαν τεραστίαν καὶ τρομερά.

Ἀπὸ τὶς ἐπίσημες στατιστικὰς τῶν ναυτικῶν ἐπιτελείων, πληροφορεῖται κανεῖς πὼς στὴ διάρκεια τοῦ μεγάλου πολέμου τὰ γερμανικὰ ὑποβρύχια εἶχαν ποντίσει 11.000 νάρκες καὶ τὰ ἀγγλικὰ πολεμικὰ ἢ ὑποβρύχια, περὶ τὰς 120 χιλιάδες! Ἡ θάλασσαν ὅλες ἦσαν γεμάτες ἀπὸ τὸ φοβερό καὶ ὑποῦλον αὐτὸν ἐχθρό, πού κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, καρδωκοῦσε τὰ ἀνύποπτα θύματά του.

Ἡ μεγαλύτερα ὁμὰς χρήσις τῶν νάρκων, ἔγινε στὴ Βόρειο θάλασσαν, σέ τέτοιο μάλιστα βαθμὸ πού κατήντησε μιὰν ἡμέραν νά μὴ μπορῇ οὔτε τὸ Ἀγγλικὸ Ναυτικὸ Ἐπιτελεῖο, οὔτε τὸ Γερμανικόν, νά ἐξήρῃ πού ὑπῆρχαν καὶ πού δὲν ὑπῆρχαν ποντισμέναι νάρκες.

Στὴν μεταξύ Σκωτίας καὶ Νορβηγίας ἀπόστασιν, 250 περίπου μιλίων, οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ, γιὰ νά ἐμποδίσουν τὴν διόδον τῶν γερμανικῶν ὑποβρυχίων καὶ πολεμικῶν, εἶχαν κατασκευάσει τὸ ἱστορικὸ «βόρειο φράγμα», γιὰ τὸ ὁποῖο χρειάστηκε νά ποντισθοῦν περὶ τὶς 100.000 νάρκες. Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ, γιὰ νά ἐμποδίσουν τὴν διόδον τῶν γερμανικῶν ὑποβρυχίων καὶ πολεμικῶν, εἶχαν κατασκευάσει τὸ ἱστορικὸ «βόρειο φράγμα», γιὰ τὸ ὁποῖο χρειάστηκε νά ποντισθοῦν περὶ τὶς 100.000 νάρκες. Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ, γιὰ νά ἐμποδίσουν τὴν διόδον τῶν γερμανικῶν ὑποβρυχίων καὶ πολεμικῶν, εἶχαν κατασκευάσει τὸ ἱστορικὸ «βόρειο φράγμα», γιὰ τὸ ὁποῖο χρειάστηκε νά ποντισθοῦν περὶ τὶς 100.000 νάρκες.

Ὅταν, λοιπόν, σκεφθῇ κανεῖς, ὅτι οἱ ἀριθμοὶ ἀφοροῦν μόνο τὶς ἐπάλξεις τῶν Ἀγγλων, εἶνε εὐκόλον νά γίνῃ ἀντιληπτὸ τὸ μέγεθος τῶν καταστροφῶν πού προκάλεσαν ἡ νάρκη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ ἀκόμη πῶς ὁ ρόλος πρόκειται νά παῖξουν στὸ μέλλον μὲ τὶς ἐπιτευχθεῖσες μάλιστα τὸν τελευταῖον αὐτὸ καιρὸ ἀφάνταστες τελειοποιήσεις τῶν.

Ἡ νάρκη σήμερα θεωρεῖται ἀπὸ τὰ πολεμικὰ ὑπουργεῖα ὅλων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ φοβερότερα καὶ καταστρεπτικώτερα ὅπλα τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου. Γι' αὐτό, ὅλοι φροντίζουν νά πλουτίζουν καὶ τελειοποιοῦν τὸ ὅπλο αὐτό, μὲ τὸ ὁποῖο ἐκτός τῆς καταστροφῆς τὴν ὁποῖαν θὰ ἐπιφέρουν εἰς τὰ ἐχθρικά πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ σκάφη, θὰ περιφρουρήσουν καὶ τὰ παράλια σύνορά τους ἀπὸ τὶς ἐχθρικές ἐπιδρομές.

Γ. ΛΥΔΙΑΣ

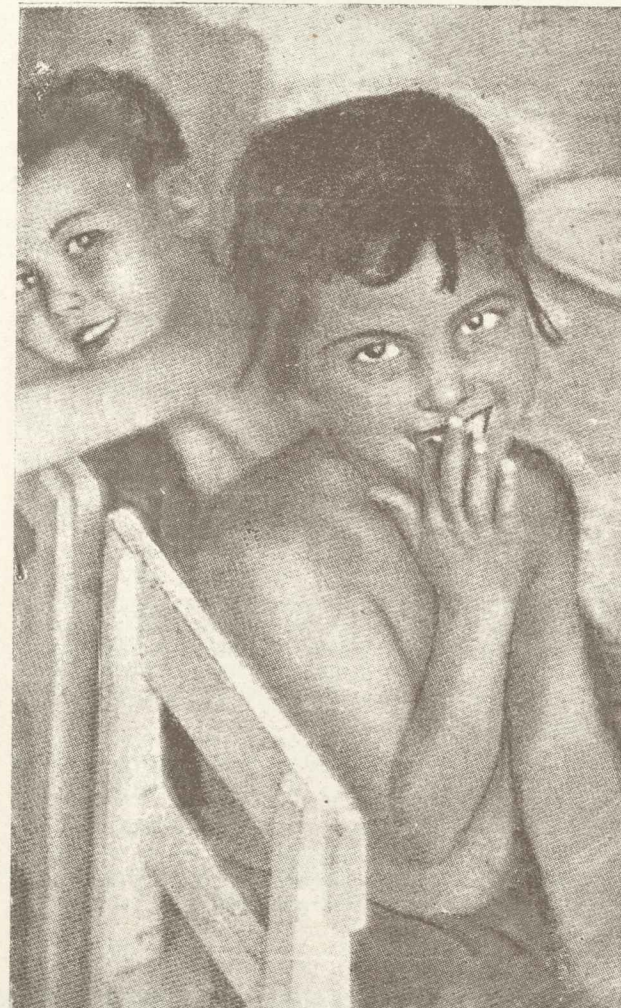

Οι Άσιατικοί λαοί μορφώνονται.

Μια ολόκληρη κοσμογονία έχει συντελεσθεί στην άγανη Άσιατική ήπειρο, εκεί που γεννήθηκε ο πολιτισμός για να καταπέσει, με το διάβα των αιώνων στην παρακμή και την εξασθλίωση. Στις απέραντες εκτάσεις, που άλλοτε άνθισαν και βλάστησαν τα υπέροχα μνημεία του πολιτισμού της Κίνας, του Σιάμ, των Ινδιών και που εξεδηλώθηκαν ακόμα και το ελληνικό θαύμα, χάρις στις κατακτητικές φάλαγγες του Άλεξάνδρου του Μακεδόνα, έπεσε ύστερα από τους ιστορικούς εκείνους χρόνους ο πιο θλιβερός μαρτυρικός. Η Άσιατική δόξα κατέρρευε όπως καταρρέουν όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα...

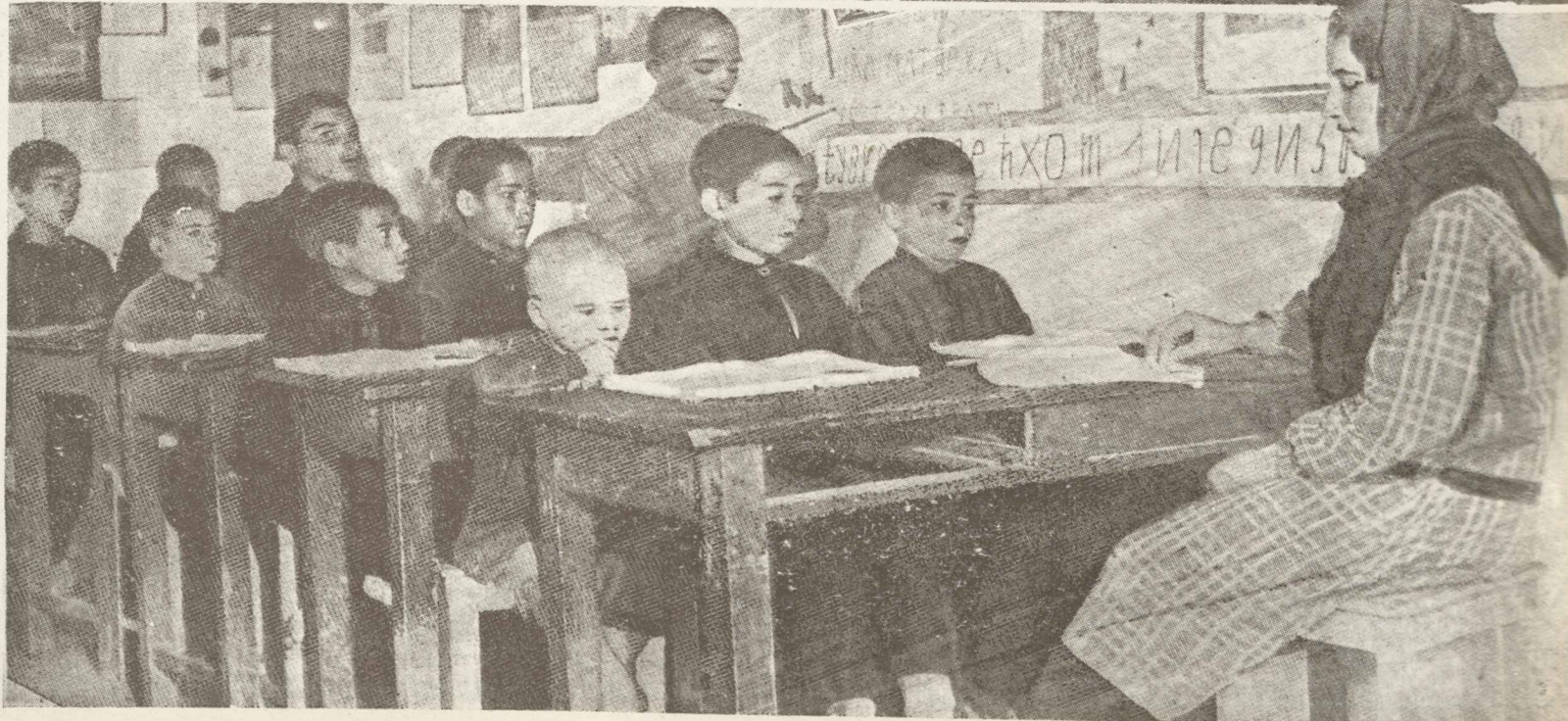
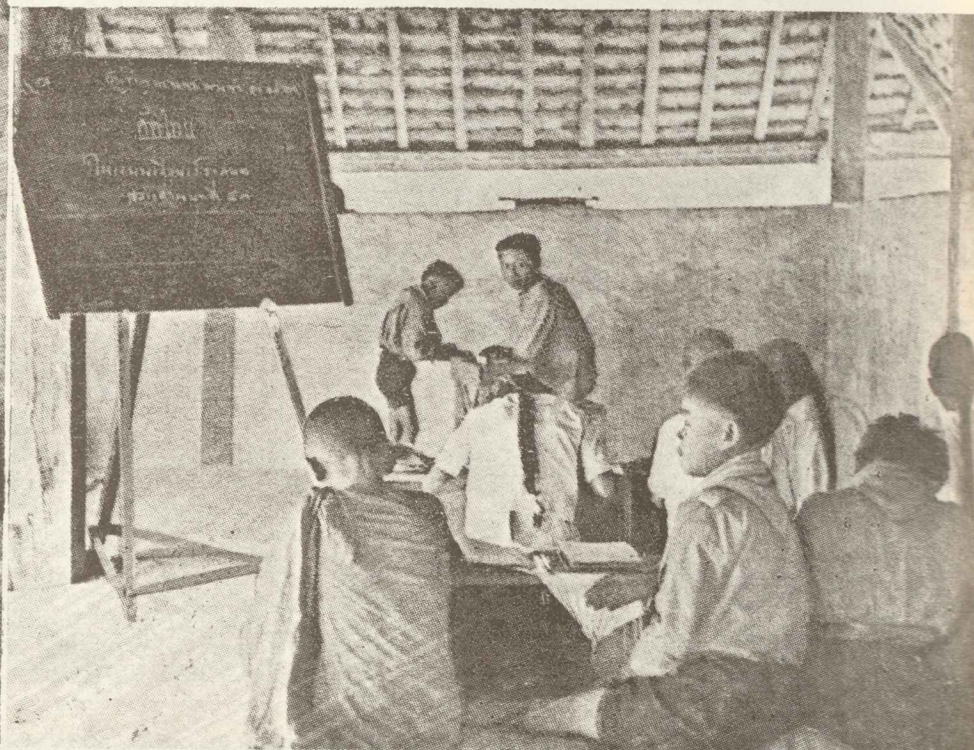
Το πιο τραγικό, όμως, θέαμα παρουσίαζαν οι

περιοχές της Κεντρικής Άσίας και της Σιβηρίας, εκεί δηλαδή που ζούσαν και που ζουν ακόμα, σε κατάσταση έντελως πρωτόγονη, αναρίθμητες φυλές, που δεν είχαν ακόμη κατορθώσει να δημιουργήσουν κάποια έθνική οντότητα. Στα τελευταία, όμως, χρόνια άρχισε να παρατηρηθεί μία μεγάλη εκπολιτιστική προσπάθεια, μία έντατική προσπάθεια που απέδωσε κι' άλλες αρκετά πλούσιους καρπούς.

Έτσι βλέπουμε, εκεί που άλλοτε απλώνονταν οι ατέλειωτες χιονισμένες στέπες ή οι κόκκινοι άμμοι των έρημων, να ορθώνονται τεράστια εργοστάσια, που οι καμινάδες τους γεμίζουν με καπνιά το καταγάλανο στερέωμα. Τα αυτοκίνητα και τα τραίνα αντικατέστησαν τις γκαμήλες και τα βουβάλια, που άλλοτε αποτελούσαν το μόνο συγκοινωνιακό μέσο σε όλη την έκταση της Άσίας. Υδραυλικά έργα τεραστίας αξίας πλουτίζουν το τόσο γόνιμο ήδη έδαφος. Και τους αιθέρας σχίζουν τώρα αεροπλάνα, που η θαυμασία εξυπηρέτηση που κάνουν φάνηκε καλύτερα στη διάρκεια των εργασιών που γίνθηκαν για τη διάσωση της πολυπλοκής του άτμοπλοίου «Τσελιόσκιν». Εκείνο που ποσάγματικά πρέπει να τονισθεί, πως αν η Άσία άρχισε να εκπολιτίζεται και να βρίσκει την παλιά της αίγλη, το χρώστα κυρίως στις προόδους της αεροπορίας.

Η μεγαλύτερη, όμως, προσπάθεια που σημειώθηκε είναι αυτή που γίνθηκε γύρω απ' τα διάφορα ζητήματα της εκπαίδευσης. Οι περισσότερες από τις άγριες φυλές της Σιβηρίας και της λοιπής Άσίας άνοιξαν και αυτό ακόμα το αλφάβητο. Χρειάστηκε συνεπώς να πάνε σε κάθε χώρα έπιστήμονες, που αφού έμαθαν τις γλώσσες των διαφόρων φυλών, δημιούργησαν ύστερα αλφάβητα, έφτιαξαν γραμματικές και λεξικά και μ' αυτό

τόν τρόπο κατώρθωσαν να βάλουν τις βάσεις μιας γενικής εκπαίδευσης των περισσότερων Άσιατικών λαών.

Η εκπαίδευση βέβαια δεν έχει προσλάβει στην Άσια την προηγμένη εκείνη μορφή, που συναντούμε τώρα σε όλες τις λοιπές χώρες. Κι' αυτό γιατί πρόκειται για λαούς που έχουν πίσω τους μία μακραίωνη παράδοση, που δεν είναι φυσικά δυνατό να άγνοη.

Γι' αυτό ακριβώς το λόγο οι αναμορφωταί προσεπάθησαν να συνδυάσουν τα δεδομένα της παιδαγωγικής έπιστήμης με την πίστη που είναι βαθιά ριζωμένη στις ψυχές των Άσιατών. Το φαινόμενο αυτό το παρατηρούμε κυρίως στις κατώτερες τάξεις και τα νηπιαγωγεία, από τις τάξεις δηλαδή που πρόκειται να ξεπεταχθούν μιάν ημέρα οι άνθρωποι που θα ήγηθούν της κινήσεως για την πλήρη απολύτρωση των Άσιατών από την εύρωπαϊκή έπιρροή.

Ήδη, όμως, η εκπαίδευση είναι παντού υποχρεωτική. Οι μικροί Γιακούτοι, οι Κιργγίζοι, οι Τσοούκσοι, οι Έσκιμώοι, οι Τουρκομάνοι πηγαίνουν τώρα στα σχολεία τους κι' άρχίζουν να μαθαίνουν γράμματα, ενώ οι γονείς τους όχι μόνο είναι δλότελα αγράμματοι, μα άγνοούν ακόμα και την έννοια της λέξεως «αλφάβητο».

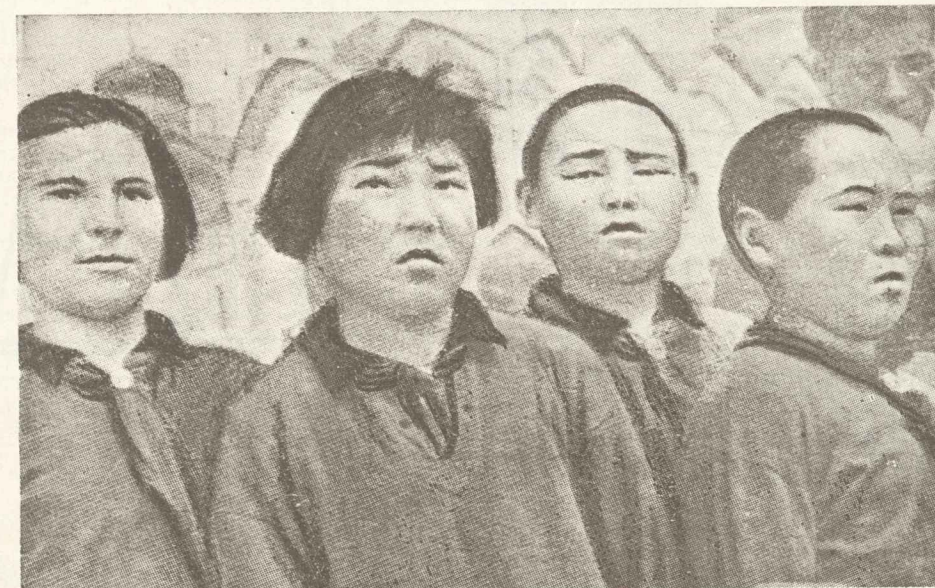
Εκείνο που θα πρέπει, όμως, να έξαρθή ιδιαίτερα σ' όλη αυτή την εκπαιδευτική προσπάθεια είναι η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στην πρακτική μόρφωση των παιδιών. Δεν τους κουράζουν με περιττές γνώσεις, που στις συνθήκες υπό τις οποίες ζουν θα τους ήσαν άχρηστες. Απ' έναντίας μάλιστα, η προσπάθεια όλη στρέφεται στην μετάδοση των ώφελιμων εκείνων γνώσεων, που είναι απαραίτητες στους άγρότες και τους νομάδες των άχανών Άσιατικών εκτάσεων. Ακόμα μεταδίνονται μερικά στοιχεία της έπικρατέστερης σε κάθε περιοχή ξένης γλώσσας, έτσι που να διευκολύνεται η πνευματική τους προαγωγή. Το σπουδαιότερο, όμως, πραγματικά σημείο

όλης αυτής της αναγεννήσεως είναι η άπαλλαγή των Άσιατικών λαών από τις πατροπαράδοτες συνήθειες. Οι παιδαγωγοί προσπαθούν να έμφυσησουν στους μαθητάς τους την απέχθεια προς την τεμπελιά, τη μοιρολατρία, την άκαθαρσία, τη χρήση ναρκωτικών κι' όλα τα άλλα τυπικά και κλασσικά έλαττώματα των Άσιατών. Αυτή η προσπάθεια που άρχίζει από το νηπιαγωγείο και συνεχίζεται στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, υπάρχει έλπίς να κατευθύνει τους Άσιατες στο δρόμο για να κατακτήσουν την πνευματική ανεξαρτησία.

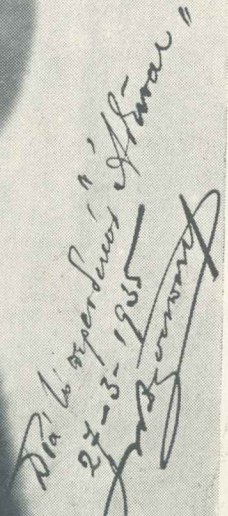
Όσον άφορρά τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, υπάρχουν πολλά τέτοια που σφυρηλατούν την κοινωνία γενικά που θα κατευθύνει τις τύχες της Άσίας. Τα περισσότερα από τα πανεπιστήμια αυτά έχουν άποτελέσει πυρήνες της Άσιατικής αναγεννήσεως και εκεί μέσα έχει έμφυλοχωρήσει ήδη ένα επαναστατικό πνεύμα, όχι έντελως άσχετο με την ξενοφοβία που διακρίνει τους Άσιατες. Οι άσιατικοί λαοί εκπολιτίζονται και μορφώνονται για να στραφούν μιά ημέρα έναντίον της Εύρώπης, που τους δυνάστευσε επί τόσα και τόσα χρόνια.

Copyright περιοδικού «Άθηναι»

CESCO PIUTI-ERCOLI

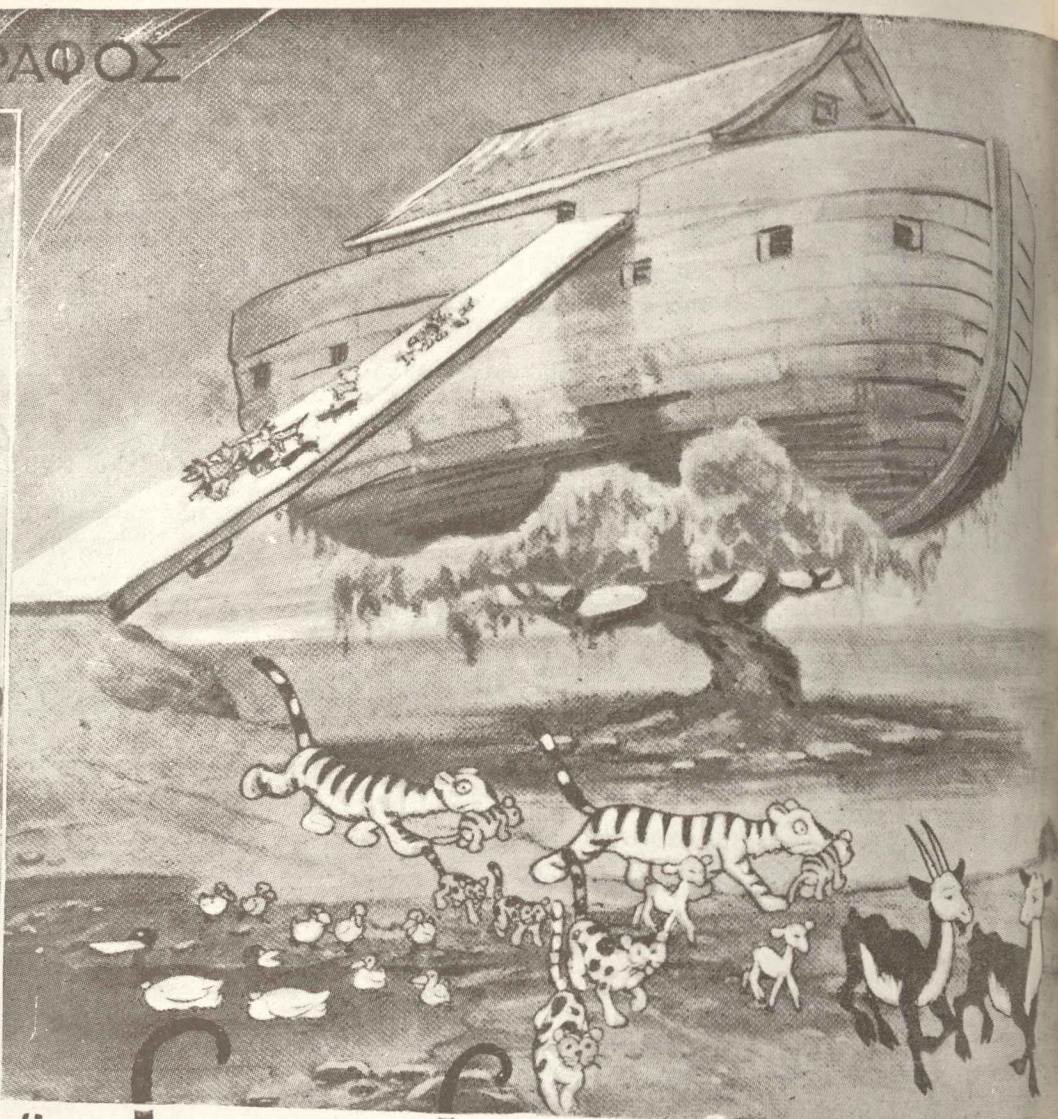
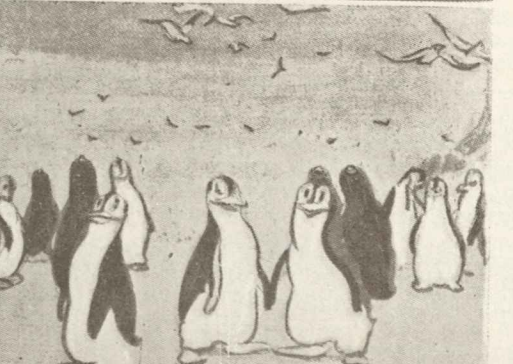
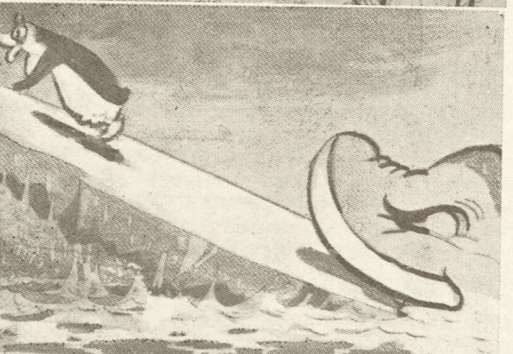
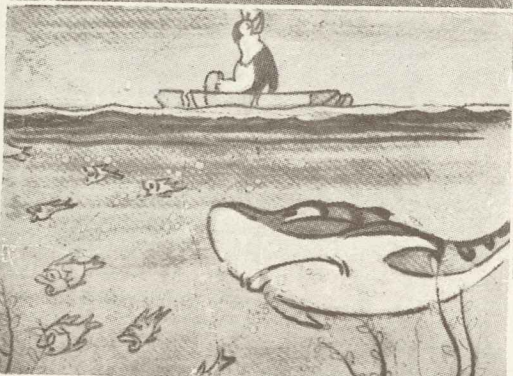
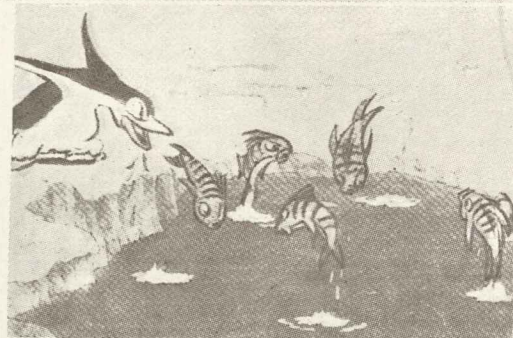
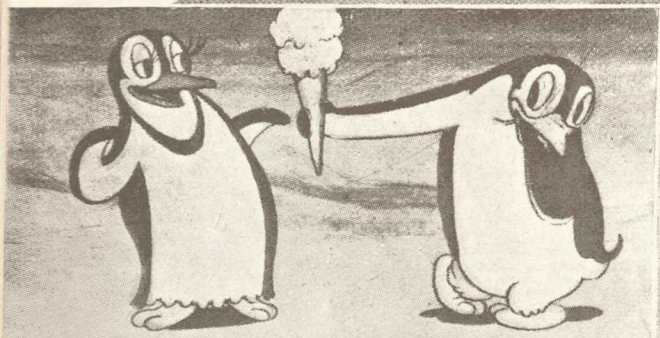

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

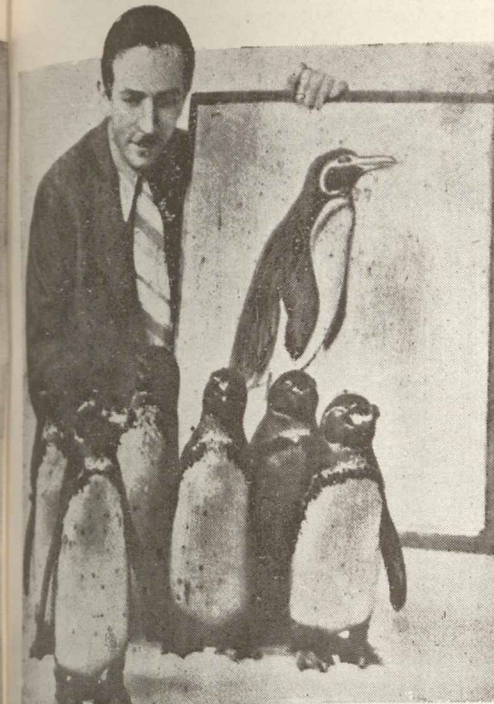

"Silly Symphonies"

"Όταν έπειτ' από χρόνια, βρεθή κανένας απολογητής της εποχής μας και θελήσει να υποστηρίξει ότι δεν ήταν τόσο πεζή, όσο φαίνεται κι' ότι είχε κι' αυτή—όπως κάθε εποχή—την ποίηση και τη φαντασία της, θα παρουσιάσει για κύριο έπιχειρήματ' του τις «Τρελλές Συμφωνίες». Ο Μίκυς ήταν μιά αρχή. Ήταν το πρώτο ξέσπασμα της φαντασίας, που το λυμύρισε να ξεπεράσει τα στενά όρια του ρεαλισμού. Ήταν μιά διαφυγή από τη μύηση και την πεζή πραγματικότητα. Ήταν μιά καινούργια ποίηση, που έκρυβε τη λεπτότητα αισθηματικότητά της πίσω από την ειρωνία και το χιούμορ. Ήταν, προ παντός, ένα πελώριο τόλμημα, που άνοιγε νέους ορίζοντες στην καλλιτεχνική δημιουργία. Ήταν το μόνο πεδίο, όπου η αμερικανική διάνοια κέρδιζε, εναντίον της ευρωπαϊκής τέχνης, μιά μεγάλη και οριστική νίκη. Οι πάντα καινούργιες κι' εξυπνες ταινίες του Ουάλτ Ντρίσελ ανανέωσαν ακούραστα ένα λυρικώτατο χιούμορ. Ο δημιουργός τους, όμως, αντελήφθηκε γρήγορα ότι η ανανέωση αυτή δε μπορούσε να περάσει τα όρια των σκιών κι' αναζήτησε ένα νέο τρόπο δημιουργίας, βασιζόμενος σε νέα τεχνική. Οι «Τρελλές Συμφωνίες» (Silly Symphonies) υπήρξαν το αποτέλεσμα. Ο Κινηματογράφος είχε βρή την υψηλότερη έκφρασή του.

Οι «Τρελλές Συμφωνίες» είναι η λυρική ποίηση του Κινηματογράφου. Λυρική ποίηση με χιούμορ. Κάτι σαν τα τραγούδια του Χάινε και του Μπάρνς. Στά χαριτωμένα αυτά ποιήματα του Ντρίσελ, όπου η αρμονία των χρωμάτων και η ποικιλία των εύρημάτων συναγωνίζονται την έξυπνάδα του σχεδίου και τη ζωτικότητα των κινήσεων. Η φαντασία δίνει κέφι στο αίσθημα και το ασφαλέστερο γούστο οδηγεί τη φαντασία. Η «Κιβωτός του Νώε», το «Εργοστάσιο του Άη-Βασίλη», τα «Πουλιά στην Άνοιξη», το «Μαγεμένος Αύλος», το «Ξύπνημα του δάσους», η «Σταχτοπούτα», τα «Κουνελάκια», το «Βασίλειο του Ποσειδώνος», είναι από τα ωραιότερα ποιήματα του καιρού μας. Σε κανένα άλλο πεδίο η Τέχνη δεν δημιούργησε, μετά τον πόλεμο, έργα με τόση δραστή, με τόσο κέφι, με τόσο αίσθημα, με τόσο αρμονία. Η έποχή μας βρήκε, σ' αυτό το νέο είδος, που φαίνεται στους πολλούς άθωο παιγνίδι για παιδιά, ένα από τα ζωντανότερα μέσα να εκφραστεί. Ο Σαρλώ και οι «Τρελλές Συμφωνίες» είναι το σπουδαιότερο καλλιτεχνικό γεγονός των τελευταίων δεκά πεντέ ετών. Η βασανισμένη, σιωπηλή, κρυμμένη για να μη φαίνεται, ψυχή του μεταπολεμικού ανθρώπου, που υποφέρει κι' όμως γελά, που κυνηγά χωρίς έλπιδα το φευγαλέο όνειρό του, ή ψυχή του Παγκόσμιου Άλητη, αντιπροσωπευτικού τύπου της εποχής μας, ενός βιγνόν του 20ού αιώνα, ή ψυχή αυτή ζή και ασχέτως στις θλιβερές κωμωδίες του Σαρλώ και στο ρυθμό των «Τρελλών Συμφωνιών».

Όσοι έχουν διαβάσει τις «Φυσικές Ιστορίες» του Ρενάρ, τους «Μύθους» του Λαφονταίνου, τα «Τραγούδια της Άθωότητας» του Μπλέικ (ή εισαγωγή των Τραγουδιών αυτών δεν θα ήταν άγνωστη στον Ουάλτ Ντρίσελ, όταν γύριζε το «Μαγεμένο Αύλο»), Κάρρολ (τί θαυμάσιο θέμα για μιά μεγάλη «Τρελή Συμφωνία!»), τα διηγήματα του Χόφμαν, τα «Παραμύθια» του Άντερσεν, του Περρὸ και του Γκριμ, το «Γαλάζιο Πουλί», το «Σαντεκλέν», τα όνειροδράματα του Σαίξπηρ (ο Ράινχαρτ γυρίζει το «Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας» παίρνοντας μαθήματα από την τεχνική των «Τρελλών Συμφωνιών»), τους στίχους του Μπανβίλλ, τα «Ταξίδια του Γκιούλιβερ», όσοι έχουν ακούσει το «Μαθητευόμενο Μάγο» του Ντυκά, τα έργα του Ραβέλ και τις συνθέ-

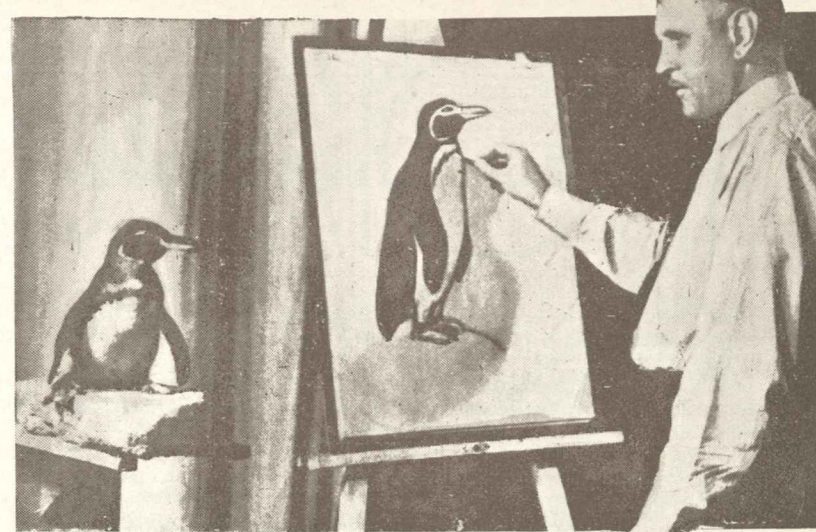
που απαιτούνται για το γύρισμα των σαχλών, άλλ' υπερπολυτελών ταινιών του Σέσιλ ντέ Μίλλ, που σύμφωνα μ' ένα αμερικανικό δόγμα, φαντάζεται ότι ο όγκος των δολλαρίων μπορεί ν' αντικαταστήσει και το στοιχειωδέστερο ακόμα γούστο.

Μιά συνηθισμένη ταινία απαιτεί «βεντέτες» με αστρονομικούς μισθούς, όνειρώδεις σκηνογραφίες και σκηνικά, σκηνοθέτες, υποσκηνοθέτες, βοηθούς, «σάπερβαϊζερ» κι' ολοκληρωτή την όρδη των τεχνικών και καλλιτεχνικών συμβούλων. Μιά «Τρελή Συμφωνία» αν εξαίρεσουμε τους ήθοποιους, χρειάζεται όλους τους ειδικούς που αναφέραμε παραπάνω και επί πλέον στρατιές δολοκλήρες από σκηνογράφους, μουσικούς, τεχνίτες. Στην περίπτωση ειδικός του Ουάλτ Ντρίσελ πρέπει να λησθή, ότι η «Εταιρία την οποία δημιούργησε για να εκμεταλλευθή την καταπληκτική ιδιοφυΐα του χρησιμοποιεί οκτακοσίους ανθρώπους, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επεξεργάζονται την ιδέα, που αρχικώς συνελήφθη για να την παρουσιάσουν με τη μορφή του συντόμου άριστουργήματος.

Οι «Τρελλές Συμφωνίες» εκτός από το ιδιότυπο ποιητικό περιεχόμενό τους, λύνουν με τον πιο ικανοποιητικό, για τη στιγμή, τρόπο το πρόβλημα του συνδυασμού δυο ή και περισσότερων τεχνών για τη δημιουργία ενός αυτότελου καλλιτεχνικού τύπου. Δεν πρέπει να φανη παράξενη ή βεβαίωσή μας, ότι ο Ουάλτ Ντρίσελ έβρισκε εκεί όπου άπτεχε κι' αυτός ακόμα ο Ριχάρδος Βάγκνερ. Γιατί πραγματικά τί επέβλεψε ο τιτάν που λατρεύεται στο Μπίρσιτ; Νά δημιουργήσει έναν αυτότελο καλλιτεχνικό τύπο συνδυάζοντας

σεις των μουσικών του 17ου αιώνα, όλοι αυτοί θα βρούν ότι οι «Τρελλές Συμφωνίες», συνεχίζουν την αθάνατη αυτή παράδοση λυρισμού, χιούμορ και φαντασίας. Από την εποχή του Άλλαν Πόε, ή Άμερική δεν έγέννησε καλλιτεχνική ή ποιητική, που να γίνη παγκόσμιος τώρα μόνον έχει τον Ουάλτ Ντρίσελ, που με τη φαντασία του κατέκτησε ολόκληρο τον κόσμο.

Δεν πρόκειται να εξηγήσουμε, στο σύντομο αυτό σημείωμα, την τεχνική των «εμφωχμένων σκίτσων». Αρκεί να σημειωθεί ότι το γύρισμα μιάς «Τρελλής Συμφωνίας» είναι πολύ πειδ δύσκολο, παρά το γύρισμα μιάς μεγάλης ταινίας. Κι' ούτε τα έξοδα μιάς «Τρελλής Συμφωνίας» είναι λιγώτερα από τα έξοδα

άφορ' ειδικώς τη ζωγραφική, ο Βάγκνερ απέδωσε εξαιρετική σημασία στο ζήτημα των σκηνογραφιών και να δώση μ' αυτό τον τρόπο μιά εξελεγμένη μορφή της άρχεγονης τραγωδίας. Η Βαγκνερική, όμως, θεωρία αυτή δεν κατάρθωσε να έπιβληθη σ' όλη της την γενικότητα κι' οι πιστοί, που συρρέουν κάθε χρόνο στο Μπίρσιτ λατρεύουν ένα νεκρό Θεό. Η μουσική του Βάγκνερ είναι πάντα θεία. Ο νέος, όμως, τύπος τον οποίο ελγιν δνειρευθή να δημιουργήσει, ο μεγάλος μουσικός, αλλά νεφελώδης ποιητής, συνδυάζοντας τέσσαρες τέχνες, δεν κατάρθωσε να να ζήσει ούτε μιά στιγμή.

Η παράλληλη προσπάθεια του ποιητή των «Τρελλών Συμφωνιών» υπήρξε πολύ πιο γόνιμη. Χωρίς ύπερτίτες κοσμοθεωρίες, χρησιμοποιώντας το ήρεμο ύφος της γαλιγιάς που διηγείται ένα παραμύθι στα έγγονάκια της, μ' ένα γούρδ' χιούμορ που ραγίζει την καρδιά περισσότερο από τον βάνουσο σαρκασμό, ο Ουάλτ Ντρίσελ, δημιουργήσε ένα καινούργιο καλλιτεχνικό είδος. Είναι βέβαια οι «Τρελλές Συμφωνίες» κινηματογράφος και κάτι περισσότερο ακόμα, «άγνος» κινηματογράφος. Μά είναι και κάτι άλλο από τον κινηματογράφο. Η κάθε μιά τέχνη που συμμετέχει στην καλλιτεχνική συγκίνηση, που εγχύνεται από τις «Τρελλές Συμφωνίες» μόνη της, χωρισμένη από τις άλλες δεν παρουσιάζει βέβαια τίποτε το ιδιαίτερο. Τα τραγούδια και τα γνωστά, τα χιλιόκοσμημένα «μάρς» που χρησιμοποιεί ο Ντρίσελ δεν έχουν και μεγάλη σχέση με την αληθινή μουσική. Τα χρώματά του θυμίζουν τίς παιδικές χαλκομινίες. Η γραμμή των σκίτσων, εξυμνοτάτη, δεν προδίδει την μεγαλοφυΐα ενός Νταβέ ή ενός Φοράιν. Κι' όμως, όλες οι ασυμμετρίες αυτές, συνδυασμένες, αποτελούν τόσο ιδανικό σύνολο ώστε να δημιουργούν την αρμονία που διακρίνει το αληθινό, το πραγματικό καλλιτέχνημα.

Έκείνο, όμως, που θα έπρεπε να εξαρθή με έντελως ιδιαίτερο τρόπο είναι το ότι ο Ουάλτ Ντρίσελ κατάρθωσε ένα πραγματικό θαύμα: άπολυτρώθηκε από τον καταθλιπτικό ζυγό του θέματος. Οι μεγαλύτεροι καλλιτέχναι τσακίστηκαν στην προσπάθεια να επιτύχουν αυτόν τον άθλο χωρίς να το κατορθώσουν. Ο παρακμασμένος σήμερα υπερεαλισμός λγυσσε χωρίς να επιτύχη τον εξοστράκισμό του θέματος. Ο Ντρίσελ, όμως, φαίνεται ότι θα βρή νικήτη. Ήδη στις «Τρελλές Συμφωνίες» το θέμα αποτελεί μιά πρόφαση που υπάρχει ή έλλειψ να εκλείψη μιά μέρα αλόετα. Γι' αυτό ο κόσμος δικαιούται να περιμένει από τον δημιουργό του «Μίκυ» το άριστο έργο εκείνο που θα έπισφραγίση το τεράστιο έργο του: την «Τρελή Συμφωνία» χωρίς θέμα, χωρίς τίτλο, χωρίς νοητικό είρω. Την πραγματικά «Τρελή» Συμφωνία, που θα άπολυτρώση τη φαντασία από κάθε έπιπλαστη προσθήκη.

Γ. ΜΑΚΡΗΣ

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Ο Μάρτιος φάνηκε πολύ σκληρός για τα ελληνικά γράμματα. Μας ύστερησε από δυο συγγραφείς, που ο ρόλος τους κάθε άλλο παρά μικρός υπήρξε για τη διαμόρφωση της νεώτερης ελληνικής λογοτεχνίας, δυο συγγραφείς που ο θάνατός τους δεν είχε την προεπόμενη άφιξη λόγω των θιβεριών γεγονότων που ανατάραξαν τη χώρα. Κι όμως, τσόν ο 'Αλέξανδρος Πάλλης όσο κι' ο Σπύρος Ποταμιάνος σταθήκαν ίσως τη τελευταία στιγμή τους πιστοί εργάτες των 'Ελληνικών Γραμμάτων.

Με τον 'Αλέξανδρο Πάλλη σβύνει μία ολόκληρη εποχή: υπήρξεν ο τελευταίος αγωνιστής της Γλωσσικής 'Ιδέας. Από τη μεγάλη τριανδρία Ψυχάρη-Πάλλη-Εφταλιώτη, αυτός μονάχα είχε απομείνει για να κρατήσει ψηλά το λάβαρο της επαναστάσεως, που όλοι οι λοιποί συναγωνιστάι της πρώτης ώρας το πρόδωσαν, ποιός λίγο, ποιός πολύ.

Ο Πάλλης, Χιώτης την καταγωγή, γεννήθηκε στον Πειραιά στα 1851. Νεώτατος ακόμα φοιτητής της φιλολογίας, έγκατέλειψε τις σπουδές του και έφυγε για την 'Αγγλία όπου προσελήφθη ως υπάλληλος των γνωστών μεγαλειωτών αδελφών Ράλλη. Εκεί σιγά-σιγά ανέβηκε όλες τις βαθμίδες της έμπορικης ιεραρχίας και απέκτησε κολοσσιαία περιουσία, χάρις στην οποία άπερσιπαστος μπόρεσε να επιδοθή στη κλίση του προς τη λογοτεχνία.

Προτού ακόμα φουντώση το γλωσσικό ζήτημα, ο Πάλλης εξέδωκε την «'Αντιγόνη» του Σοφοκλέους και η εργασία αυτή έκανε εντύπωση στους κύκλους των ελληνιστών, γιατί φανέρωνε φιλολογική κατάρτιση πρώτης γραμμής συνδυασμένη με δξότατο κριτικό αίσθητήριο.

'Αλλά ο ιστορικός πράγματι ρόλος του Πάλλη άρχισε στα 1888, την περίφημη χρονιά κατά την οποία ο μεγάλος Ψυχάρης εξέδωκε το επαναστατικό «Ταξίδι» του. Τον επόμενο χρόνο ο Πάλλης εμφανίσθηκε επίσημος με τα «Τραγούδια για παιδιά» όπου τασσόταν άνεπιφύλακτα στο πλευρό του Ψυχάρη.

Από τη στιγμή εκείνη ο Πάλλης άφιέρωσε όλη την πίστη και όλη τη μαχητικότητα που διέθετε για την υπέρσπωση της ιδέας. Και δείχθηκε τόσο φανατικός και αδιάλλακτος που οι γλωσσικότεροι του έπετέθηκαν ακόμα περισσότερο από όσο είχαν έπιτεθή του Ψυχάρη. Πρώτος αυτός διεξέδixισε περήφανα τόν τίτλο του «μαλλιάρου» που την εποχή εκείνη αποτελούσε άσφαλώς τη χειρότερη βρυσά.

Η σημαντικότερη άσφαλώς εργασία του Πάλλη υπήρξεν η μετάφραση του της «'Ιλιάδος» στη δημοτική, μετάφραση άριστουργηματική τόσο στη κατανόηση του 'κειμένου όσο και στην απόδοση. Τυπωμένη με ιδιαίτερα Βυζαντινά στοιχεία, που ο Πάλλης τα παρήγγειλε ειδικώς γι' αυτή τη δουλειά, η «'Ιλιάδα» του Πάλλη θα παραμείνη στην ιστορία των 'Ελληνικών Γραμμάτων σαν το έκπροστυτικώτερο έργο της ταραχώδους έποχής του γλωσσικού άγώνος.

Αργότερα ο Πάλλης εξέδωκε τη μετάφραση του του εύαγγελίου, που τόσο συκοφαντήθηκε από τους γλωσσαμύντορες και που έδωσε άφορμή να δημιουργηθούν τα διαβόδια «Εύαγγελιακά». Την εποχή αυτή, κάθε νεοτεριστική τάση για τη δημιουργία της νέας ελληνικής γλώσσας θεωρείτο σά μία μεγάλη άσβεια. Ο Ψυχάρης πρώτος δοκίμασε την πίκρα και την απογοήτευση των πεπαιθωμένων του αυτών. 'Αλλά ο Πάλλης υπήρξε ο πιο πολύ κατηγορηθείς και συκοφαντηθείς ως «άθεος» λόγω της μεταφράσεως και τόν άημοτική του Εύαγγελίου. Η μετάφραση αυτή του Πάλλη είχε έγκριση και από τόν άπομνημόνιο της Παιδείας και από την 'Ερα σύνοδο, αλλά εξηγέρθησαν οι φοιτητάι και άκολουθως και τόν πλήθος τόν όποιον έζήτησε την καταστροφή της μεταφράσεως και τόν άφορισμόν του μεταφραστού. Τά «Εύαγγελιακά» έκράτησαν άρκετές μέρες. 'Εσημείωσαν μάλιστα και ανθρώπινα θύματα και ως άποτέλεσμα είχαν την παράτηση της τότε Κυβερνήσεως και τήν άνοδον του Δεληγιάννη, όστις και ένομοθέτησε νόμον διά τόν άμεταφραστόν του εύαγγελίου. 'Ακόμα στη μεταφραστική του εργασία πρέπει να προστεβή «Ο έμπορος της Βενετίας» του Σαίξπηρ, ο «Κύκλωπας» του Εδριπιδή, και άλλα. 'Οσον άφορά τη πρωτότυπη του εργασία πρέπει να άναφέρη κανείς τα «Κούφια καρδιά» συλλογή από διάφορα έμμετρα και πεζά και τόν «Ταμπουράς και Κόπανος». 'Αλλά πριν από ποιητής, από μεταφραστή, από σχολιαστή, ο 'Αλέξανδρος Πάλλης, υπήρξεν ένας μαχητής τόν Γλωσσικό 'Αγώνος.

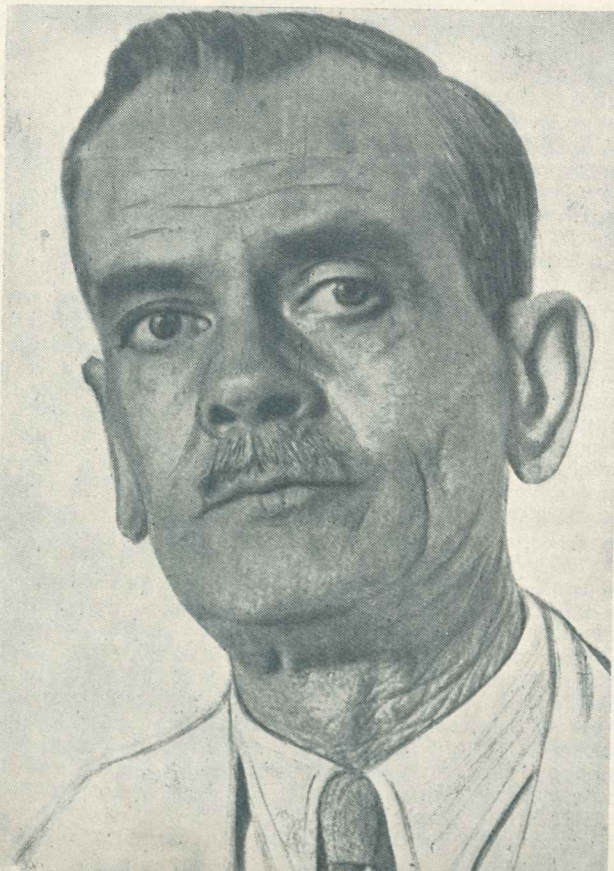
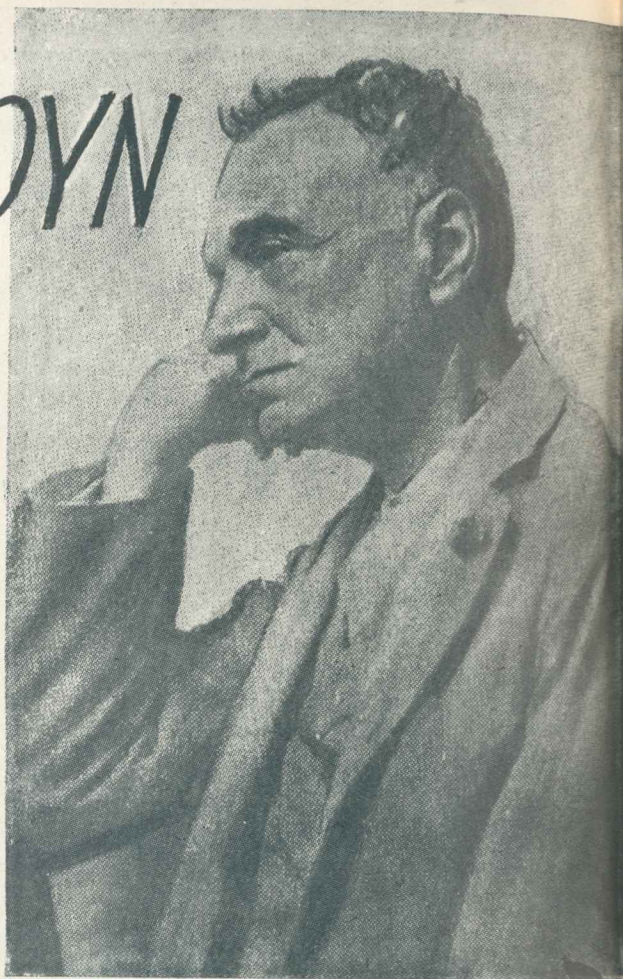
Αν ο Πάλλης υπήρξεν ένας Δόν Κιχότης της λογοτεχνίας μας, ο Σπύρος Ποταμιάνος υπήρξεν ο Σάντος Πάνδας της, με όλη βέρα την καλή μεριά τόν άθανάτου συντρόφου τόν Ιππότου της 'Ελευσίης Μορφή. Ρεαλίστης, μετρημένος σε όλα του, μακρού άπό τούς άγώνες και τις ταραχές, ο Σπύρος Ποταμιάνος, γεννήθηκε στη Σαντορίνη στα 1877. 'Ηλθε στην 'Αθήνα για να σπουδάση νομικά, αλλά δέν άκολουθήσει τόν έπάγγελμα τόν δικηγόρου, γιατί από τη πρώτη στιγμή τόν άντράβηξε η δημοσιογραφία. Δούλεψε άρκετό καιρό σε διάφορες έφημερίδες, αλλά τόν πραγματικό του προορισμό τόν κατάλαβε όταν εξέδωκε τόν πρώτο του λαϊκό μυθιστόρημα, τόν «'Ερωτα 'Ολυμπίονικου» που έσημείωσε τεραστίαν έπιτυχία και τόν κατέταξε άμέσως ανάμεσα στούς καλύτερους έπιφυλλιδογράφους της έποχής του. Ο Ποταμιάνος, χωρίς να χάνεται στις στείρες θεωρητικές συζητήσεις, που τσους «ρατέδες» έδημιούργησαν, στρώθηκε με έξαιρετική δρεξη στη δουλειά και δέν άργησε να έπιβεβή.

Κατά την πρώτη δεκαετία τόν αιώνας μας, η μόδα ήταν στα διάφορα Ιστορικής υπόθέσεως μυθιστορήματα. 'Ετσι κι' ο Ποταμιάνος έπεδόθη σ' αυτό τόν είδος, στο όποιον έσημείωσε τεραστία έπιτυχία. Τά θέματα του τάντλησε κυρίως από την αρχαιότητα, την ελληνική και τη βιβλική. 'Ετσι έδημοσίευσε τά λαϊκά μυθιστορήματα: «Λαίς η Κορινθία», «'Ηρώ και Λέανδρος», «'Ασμα άσμάτων», «Σαλώμη» και πάμπολλα άλλα. 'Αργότερα στράφηκε προς τόν άθηναϊκό μυθιστόρημα και έδωσε τά «Γαλάζια κερά» καθώς και πάμπολλα διηγήματα τόν τελευταίο έκ τών όποιων δημοσιεύθηκε στο σημερινό τεύχος τών 'Αθηνών» με τόν τίτλο «Η άνάστασις τόν θείου».

Η πολυποικιλία συγγραφική δράσης του Ποταμιάνου έπέξετάθη και στο θέατρο, όπου έπίσης έπρωτίμισε τά Ιστορικά θέματα. 'Ανέμεσα στις μεγαλύτερες θεατρικές του έπιτυχίες συγκαταλέγονται «Ο Καποδίστριας», «Ο Κολοκοτρώνης», «Ο Βύρων», «Οί Φαρισαίοι» που παίζθηκαν από τόν θλασο της κυρίας Κυβέλης στα 1913. 'Επίσης στόν Ποταμιάνο άδελφονταί και τά λιμπρέττα τών γνωστών όπερετών: «Σαλαμίς», «Χαλίμα», «Κική-Κοκώ», «Ροζίτα», «Βαρκάρης τόν Βόλγα» κτλ. Τέλος πεθαίνοντας άφησε άνέκδοτα δυο θεατρικά έργα, τόν «Φάρος» και τη «Κοντέσσα Θεοτόκη».

'Αλλά τόν πιο σημαντικό για την Ιστορία των 'Ελληνικών Γραμμάτων έργο του Σπύρου Ποταμιάνου υπήρξεν η έκδοσις τόν περιοδικού του «'Ελλάς» τόν όποιου η έπίδραση στη διαμόρφωση τόν περιοδικού ελληνικού τύπου υπήρξε σπουδαιότατη. 'Από τις στήλες της «'Ελλάδος» ξεκίνησαν οι περισσότεροι δημοσιογράφοι και λογοτέχναι που κατέχουν σήμερα τά σκήπτρα της 'Ελληνικής διανοήσεως. 'Η μεγάλη αυτή υπηρεσία τόν Ποταμιάνου, έν συνδυασμό και με τόν όλο του έργο, τόν έξασφαλίζει μιάν έπιζήλη θέση ανάμεσα στούς 'Ελληνας συγγραφείς τόν αιώνας μας.

ΑΙ «ΑΘΗΝΑΙ,

ΕΛΛΑΣ

21 Φεβρουαρίου.—'Εναρξίς της Δίκης διά τήν άπόπειραν της 6 'Ιουνίου. Σύλληψις τού Ράμμου, διευθυντού τού όπουργείου των Οικονομικών και Σερραίου, τιμητάρχου κατηγορουμένου διά τόν σκάνδαλον τού αναγοράριου.
22 Φεβρουαρίου.—Σύσκεψις διά τόν ζήτημα της ένισχύσεως της έμπορικης ναυτιλίας.
24 Φεβρουαρίου.—Αιματηρά συμπλοκά έν Θεσσαλονίκη δημιουργηθείσα παρά μελών της έκνóμου οργανώσεως «Δημοκρατικός Φουρός». 'Εναρξίς τών έορτών της «Παλαιάς 'Αθήνας». Μεγάλοι καταστροφάι έκ νεροποντής εις τας Σέρρας.
25 Φεβρουαρίου.—Συνομιλία Τσαλδάρη-Φίλιπσον διά τά έξωτερικά χρέη. Τρομερά ζημία έκ σεισμών καθ' άπασαν την Κρήτην.
26 Φεβρουαρίου.—'Αθήναι έκτάκτων μέτρων προς παροχήν βοθηείων εις τούς Κρήτας σεισμοπαθείς.
27 Φεβρουαρίου.—'Επανεληθήσαν αι σεισμικά δονήσεις εις Κρήτην. Σύσκεψις υπό την προεδρίαν τού κ. Τσαλδάρη διά τόν ζήτημα τών έξωτερικών χρεών.
28 Φεβρουαρίου.—'Απόφασις περί απαγορεύσεως τών συγκεντρώσεων τών έχουσών σχέσιν με τόν πολιτεία. 'Υπογραφή τού Προέδρου της Δημοκρατίας περί άπομνημόνιος της 'Ελληνικής Κυβερνήσεως επί τού Βορειοηπειρωτικού.

1 Μαρτίου.—'Εκρηξίς στασιαστικού κινήματος εις Ναύσταθμον και εις μονάδας της Φρουράς 'Αθηνών. Οι στασιασταί Ναυστάθμου υπό τόν όπνοαύραχον Δεμείτησαν κατέλαβαν τά πολεμικά «'Αβέρωφ», «'Ελλά», «Ψαρά», «'Ηπείρος» και «'Αδμυρος Κατάρα» και απέλεισαν έκ Ναυστάθμου. Κήρυξις υπό της Κυβερνήσεως τού Στρατιωτικού νόμου. Σύλληψις τών στασιαστών της ομάδος Σαραφίη-Τσιγάντη-Στεφανάκου, η όποία είχε καταλάβει τόν Πρότυπον Τάγμα, της ομάδος λοχαγού Τσιγάντη, η όποία έδρασε εις την Σχολήν Εόελπιών και της ομάδος Κανάρη εις Πέραμα. Διορισμός ως στολάρχου τού πλοίαρχου κ. Σακελλαρίου. 'Αθήναι μέτρον διά τήν πάταξη τών έθνειστικής άνταρσίας.
2 Μαρτίου.—Στασιαστική κίνησις εις την Κρήτην. Επί κεφαλής τού όπλου τίθεται ο Ε. Βενιζέλος. 'Επαναστάσις και εις 'Ανατολικήν Μακεδονίαν. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών τών στασιαστών. 'Επιστράτευσις τών ναυτικών έκ 1932. Σύλληψις άναμειγμένων εις τόν κίνημα Παράιτησις τού όπουργού των Ναυτικών κ. Χατζηκυριάκου και άντικατάστασις τού υπό τόν ναύαρχου κ. Σοφ. Δούσανη. Είσοδος τού αρχηγού τών έλευθεροφόρων κ. Μεταξά εις την Κυβέρνησιν ως όπουργόν άνευ χάρτος-λακού. Βομβαρδισμός τών στασιαστών

